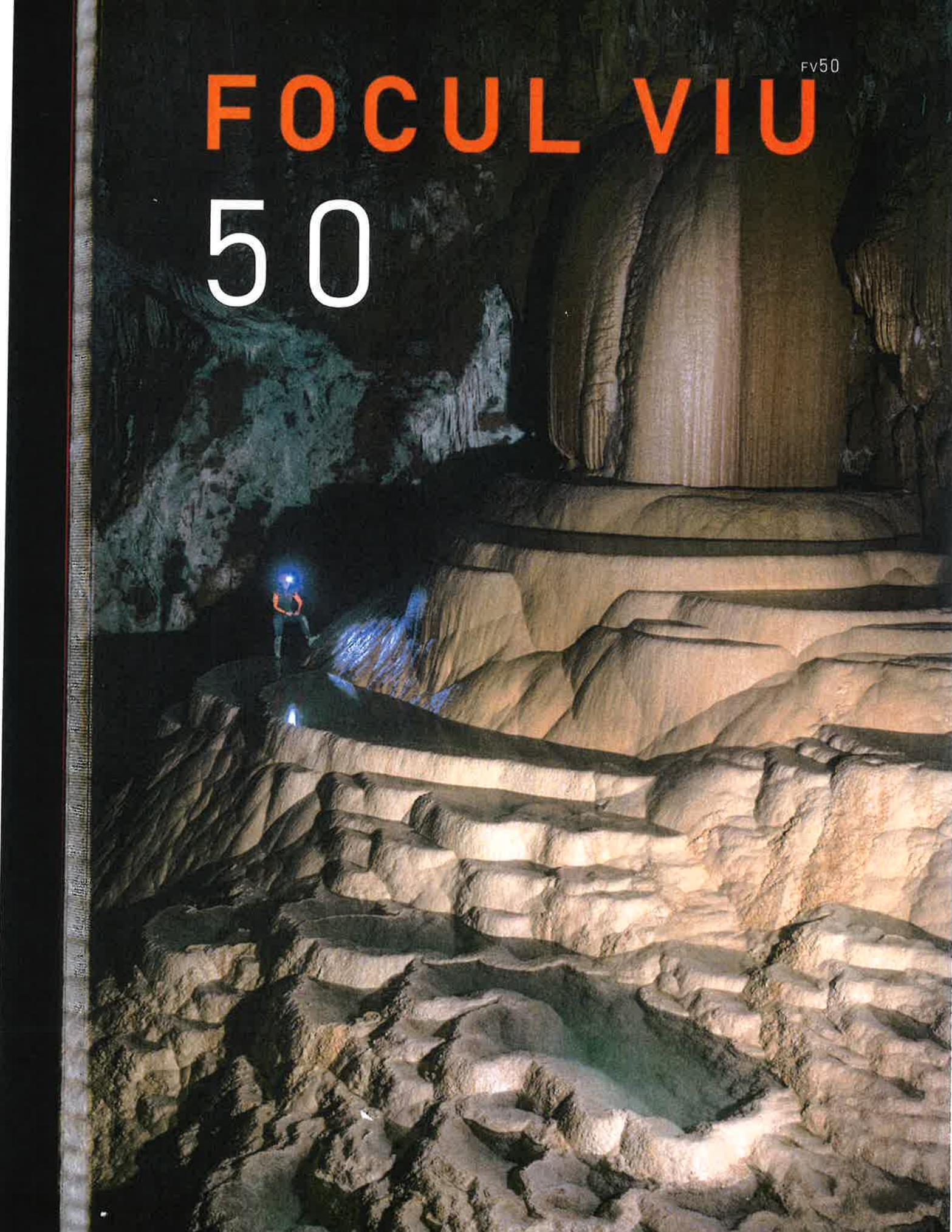

FOCUL VIU

50

FV50

COPERTA FAȚĂ: Peștera Șura Mare, gururi

CREDIT FOTO: Andrei Poșmoșanu

COPERTĂ SPATE: Peștera Humpuleu

CREDIT FOTO: Cristi Lascu, Cristi Tecu și Andrei Poșmoșanu

CUPRINS

INTRODUCERE / Cristian Lascu	04
DE LA SPERANȚE, PROMISIUNI ȘI IMPROVIZAȚII, LA SPEOLOGIE /Cristian Goran	06
CLUBUL DE SPEOLOGIE FOCUL VIU BUCUREȘTI 1972 – 1992 /Gheorghe M. I. Ponta	16
POVESTE DE O SÂMBĂTĂ /Mihai Hristescu	66
AVENUL DIN MINIȘ /Adrian Simionăș	72
EXPLORARE SUBACVATICĂ ÎN PEȘTERA RĂTEI /Gheorghe Virgil Aldica	74
FOTOGRAFII /Bebe Stoica	78
POVESTE TRANSCENDENTALĂ /Daniel Cozea	82
FOTOGRAFII /Andrei Poșmoșanu	86
CUM AM DESCOPERIT PEȘTERA POLOVRAGI /Nicolae Terteleac	96
UNUL DIN MULȚI (AMINTIRI) /Gigi Dragomir	98
ARIPI ÎN FRUNZIȘ /Dragoș Petrescu	114
AMINTIRI /Horia Chiriță	124

FOCUL VIU

50

PEŞTERA CU APĂ DE LA PĂSTRĂVĂRIE RAPORT DE TURĂ	
/Mihai Hristescu	128
POVESTEÀ CĂLĂTORULUI ÎN STELE ȘI O INCURSIUNE ÎN SUBTERAN	
/Gigi Dragomir	136
PEŞTERA SON DONG	
/Gheorghe M. I. Ponta	138
EPISTOLE CĂTRE EMILIA	
/Liana Toma	156
EXPEDIȚIA ȘURA MARE 1999	
/Tudor Marin	166
DOUĂ ZILE LA POLOVRAGI	
/Iulia Cristina Stika	180
PASIUNE DUSĂ LA EXTREM	
/Adina Florescu	202
ȘURA MARE - O DRAGOSTE ETERNĂ	
/Oana Chachula	212
O POVESTIRE DESPRE CĂLĂTORIILE ÎN PEŞTERI	
/Ana-Voica Bojar	228
TABERE	
/Cristian Ciubotărescu	230
DIN AMINTIRILE LUI...	
/Vasile Maloș	244
ȘURA MARE... O POVESTE NETERMINATĂ	
/Nadim Bondar	246
OAIA SPEOLOGICĂ	
/Valentin Nicolae Popescu	256

CLUBUL DE SPEOLOGIE FOCUL VIU BUCUREŞTI 1972 - 1992

KISS - Gheorghe M. I. Ponta

Gheorghe M.L. Ponta, Geological Survey of Alabama,
420 Hackberry Lane, Tuscaloosa, AL 35401
gponta@yahoo.com

Prezentul articol este scris din amintiri de acum 35 - 50 de ani. Orice omisiune sau informație datată incorect este făcută fără intenție și se datorează intervalului de timp trecut. Descrierea evenimentelor este în ordine cît de cît cronologică, unele peșteri sunt menționate de câteva ori în text fiind vizitate/explorate de mai multe ori la interval de câțiva ani. Articolul cuprinde câteva pasaje (în italic) din volumul aniversar din 2009 (40 de ani Focul Viu) scrise de subsemnatul sau de Gheorghe Aldica. Generația prezentă care a început activitatea speologică după 2009 s-ar putea să nu aibă acces la acel volum. Cîteva din pozele incluse în text (cele la care nu e specificat autorul) au fost preluate după pagina Facebook a lui Emil Mateiciuc căruia îi mulțumesc pentru permisiunea de a le utiliza.

1969

Clubul de Speologie „Focul Viu” (FV) București a fost înființat în Mai 1969, de un grup de studenți ai Universității București conduși de Cristian Lascu, Cornel Ponta și Cristian Goran (facultățile de geologie, chimie și respectiv geografie). Numele clubului vine de la Ghețarul Focul Viu din Munții Bihor (Foto 1).

1972

Începând facultatea de geologic în septembrie 1972 am avut ocazia curând să-l întâlnesc pe palierul etajului 3 al blocului B din Complexul Grozăvești pe Radu Petre, student în anul II la geologie, noul ales președinte al Cercului de Speologie "Focul Viu". Aflând că aveam o brumă de experiență speologică fiind membru al Clubul de Speologie Liliacul Arad (CSALA) înființat în 1968 m-a invitat să mă înscriu la FV. A durat mai bine de un an până să devin membru la FV, fiind încă activ la Liliacul Arad. Petrică și echipa reprezenta a doua generație de speologi a FV, legătura cu membrii fondatori fiind destul de sporadică.

Cu Liliacul participasem deja la trei tabere speo alături de Laci Groh și Tiberiu Tulucan (viitor membru la Focul Viu) și alți membri ai Liliacului. În primăvara 1971 am coborât pentru prima dată în rapel în câteva avene "mari" cu verticale de 20 m, ca Pârlitul, Cremeniș și Ograda Moții. Tot atunci am folosit pentru prima dată scărițe electron făcute de Laci (în secțiuni de 10 m, după modelul franțuzesc), am participat la cartare, și cu o daltă și un ciocan spărgeam în schimburi de câte 2 ore calcarul din fundul unui aven, încercând să-i găsim continuarea (Ponta 2018). Mi-aduc aminte că acele verticale le făceam cu o cască de constructor, o lanterna de 15 lei (cu baterie plată), o lampă de carbid, iar cartarea se făcea cu busola Sport 4 (folosită în concursurile de orientare turistică, produs Republica Democrată Germană (RDG) și ruleta de pânză. În iarna lui 1972 am mers cu Laci și Csobi (Honigesz

Foto 1

Ghețarul Focul Viu (Fotografie Gheorghe Ponta)

Oscar) în zona avenului Iliei din Platoul Vașcău, iar în 1972 vara și 1973 toamna am cartat și explorat sistemul Moara/Merăzerie de la Moneasa (Ponta et al. 2019c).

Din cauza acestor tabere cu Liliacul Arad, în toamna/iarna lui 1972 și 1973 activitatea mea la FV s-a limitat numai la una – două ture la Peștera Rătei (Nuțu Dragomir și Dragomir 2019). Eram ocupat cu concursurile și cantonamentele clubului de orientare turistică al Institutului de Petrol, Gaze și Geologie (IPGG) București, al cărui membru devenisem din toamna lui 1972, având vreo 4 sau 5 ani la activ de practicare a acestui sport la Clubul Voință Arad. La sfârșitul anului I, prin iunie 1973 am participat la o ședință a clubului IPPG când am aflat că toată vara urma să o petrec în cantonamente cu orientarea. Curând am abandonat orientarea, neputând face două activități în paralel.

1973

Primul meu contact cu carstul din Banat/Mehedinți a fost în primăvara 1973, cu ocazia excursiei de studiu a facultății de geologie București. În anii '70 facultatea de geologie era structurată pe 5 ani, fiecare an de studiu incluzând o excursie de studiu de o săptămână și o practică productivă de 30 de zile, toate cheltuielile de masă, casă, transport fiind suportate de Universitate. În mai 1973 prima excursie de studiu a fost în sudul Banatului și Mehedinți cu cazarea pe vapor la Orșova. Cu această ocazie am vizitat intrarea de la Bulba, Podul Natural de la Ponoare, Zătonul, Topoanița, Valea Cernei, Cascada Bigăr, etc..., adică o bună parte a carstului românesc din sud-vestul Meridionalilor și Banat.

Prima tabără importantă la care am participat cu FV a fost la Topești – Vâlcele în vara lui 1973 (când s-a cartat și Peștera Pârgavului până la sifon – vreo 24 m) (Bădescu et al. 2019). În tabără am revăzut cu echipa condusă de Radu Petre avenele descoperite și cartate în anul anterior, și am căutat noi peșteri. De la localnici am aflat că ar fi o peșteră pe un vârf de munte. După ce am mers de-a lungul unei văi vreo 20 km prin granite, am ajuns la o pălărie de calcar unde am identificat și cartat o peșteră scurtă. Cu toate că eram studenți la geologie nu am avut acces la o hartă geologică, legăturile cu Institutul Geologic fiind inexistente. În tabără a fost prezentă Valkoviciova Iarka, o studentă din Cehoslovacia, colegă cu noi la facultatea de geologie. Deoarece misiunea tatălui ei la Ambasada Cehă din București s-a terminat anul următor, a trebuit să întrerupă studiile universitare în București și să se întoarcă la Praga.

1974

În iarna 1973 - 1974 în timp ce eu umblam prin platoul Vașcău cu Liliacul Arad, colegii mei de facultate din care o parte erau membrii la Focul Viu (Florin Ciupu, Nicu Terteleac, Mihai Răducă, Marcel Cenghia, Călin Ricman, etc...) au participat la o expediție în peștera Polovragi, sediul taberei fiind la reședința de vară a familiei Răducă de la Poienari/Baia de Fier. În prima parte a taberei au vizitat câteva grote din versantul drept al văii, la ieșirea din Cheile Oltețului și peștera Polovragi până la un anumit punct în galeriile cu formațiuni splendide (fotografiate pentru prima dată). În ziua de 31 decembrie cam pe la ora 16 s-a reluat expediția în peștera Polovragi cu vizitarea unor galerii laterale și în final cineva a simțit

un curent de aer care i-a dus către intrarea amonte a peșterii. În câteva locuri au trebui mutați bolovani pentru a putea înainta. Se pare că aceasta este prima dată când un grup de geologi/speologi au făcut traversarea peșterii. De la săteni s-a aflat că niște călugări de la mânăstirea Polovragi (parcă este mânăstire de maici) au reușit această performanță cu ceva timp înainte. Mulțumiri lui Florin Ciupu pentru această informație (Aldica și Ponta 1983, Ponta și Aldica 1986, 2009, Ponta et al. 2019b). Următoarea expediție de cunoaștere a zonei are loc în toamna lui 1974 de către Alexandru Bulgăr și Nicolai Terteleac urmată de prima tabără FV în decembrie al aceluiași an. Cu această ocazie se constituie un grup speologic foarte activ format din studenți din primii ani de la Facultatea de Geologie-Geografie, Universitatea București (Costin Ungureanu, Vasile Maloș, Afina Oprea, Tudora Cernica, Marcel Cenghia, Marcela Topalof), condus de proaspătul președinte Romulus Müller. Pe lângă ei se atașează fizicianul cu mai vechi state de serviciu în cerc, Gheorghe Aldica (Aldica 2009a).

În toamna lui 1974 Focul Viu (FV) a participat încă un grup destul de numeros la Speosportul de la Vadul Crișului, fiind sprijiniți finanțar de Biroul de Turism pentru Tineret (BTT) prin sufletistul Johnny Baboș. A fost primul Speosport al meu, ocazie cu care i-am cunoscut printre alții pe Gabriel Diaconu creând-se o punte între noul FV și Institutul de Speologie Emil Racoviță București (ISER), Gabi devenind curând mentorul geologilor de la FV și îndrumătorul științific al clubului.

Cu această ocazie am vizitat pentru prima dată o parte din peștera Vântului, încă un grup destul de numeros, condus de speologii de la CSA Cluj. Printre participanți erau și Marcian Bleahu, Ioan Povara, Emilian Cristea, Pepi Viehman, și alții.

După cum se vede în fotografie, deja apăruseră frontalele cu carbid. Nu mai trebuia să urcam pe scărițe cu lanterna agățată de gât sau în gură. Prima mea frontală a fost făcută de Gabor, iar Laci era specialist la transformarea lămpii de carbid clasice într-o formă care putea fi atașat furtunului pentru frontală (Foto 2). De asemenea băieții din Stei ne-au facilitat cumpărarea de lămpi miniere electrice cu acumulatori.

Cu toate că eram deja membru la Clubul de Speologie "Focul Viu" din București, în iarna 1974 cu Gabor, Laci, Doctoru (Marina Eremia), și Ciorba Viorel am mers la Avenul Iliei, participând la explorarea și cartare. Prima verticală de 50 m s-a coborât în rapel pe o coardă Dederon nouă, împrumutată de la Clubul Focul Viu (primită de la BTT) (Ponta și Gașpar 1986, Ponta et al. 1986, 2019c).

1975

Între ianuarie și mai 1975, cu sprijinul BTT, FV a făcut 10 deplasări la Polovragi în grupuri de până la 20 de persoane. În tabără de 1 Mai participă și Onica, Goran, Lascu, etc..., Polovragi este peștera care a creat puntea dintre generații ce a rămas solidă mulți ani după aceea. De asemenea a început să se contureze colaborarea și cu alte cluburi din țară, în primăvara din 1975 (tabără de 1 Mai) Gabor și Csobi de la CSALA au venit la Polovragi, și au lucrat la cartarea și explorarea peșterii.

Foto 2

Emilian Cristea, Gabor Halaş (cu frontală), și Dan Herlea în prim plan.
În spate Adrian Iurkiewicz/cu spatele, Marcel Cenghia – Peștera Vântului, Speosport Vadu Crișului 1974

În 1975, Iarka s-a întors în România cu un grup de 10 speologi de la Niphargus Praha, participând la tabăra de vară de la Polovragi (Foto 3, 4, 5 și 6), din grup făcând parte Martin Sluka și Zoldfay Jaroslav care au continuat să fie prezenți în toate taberele de vară FV în următorii 15- 20 de ani (Ponta 2009b). Chiar și azi păstrează o legătură strânsă cu Martin, la 42 de ani de la prima întâlnire. La câțiva ani distanță am întâlnit în Retezatul Mic pe Mathias Bothe și Andreas Hopner din fostă Republică Democrată Germană care au fost prezenți continuu în taberele FV între 1980 și 1989, cea mai mare participare RDG-istă fiind în 1989 la Cioclovina unde au venit cu 10 Trabanturi și un Warburg (vreo 40 de persoane).

Vara 1975 a fost deosebit de bogată în activități. La puțin timp după terminarea anului universitar am mers cu Nicu Terteleanu la Topolnița pentru câteva zile unde era tabăra de cartare cu teodolitul a peșterii Topolnița de ISER și Avenul Brașov. În autobuz, în drum spre peșteră ne-am întâlnit cu Domnul Preda, profesorul nostru de hidrogeologie, care nu mi-a trecut nota în carnet până nu m-am tuns. Tunsoarea a fost mai mult simbolică îmbunătățită cu mult fixativ. Dacă nu era Nicu prezent nici nu mă recunoștea. Auzind că mergem la Topolnița ne-a însoțit, iar ziua următoare, mulțumită lui Povară, cu toții am vizitat (prima dată pentru mine) Galeria Racoviță. Ca urmare a acestei vizite nu am mai avut nici o problemă cu Domnul Preda până la terminarea facultății. Tot cu aceeași ocazie am vizitat și

Foto 3

Polovragi tabăra de 1 Mai 1975.
De la stânga la dreapta Mihai Răducă, Nicu Terteleac și subsemnatul

Foto 4

Tabăra de vară Polovragi 1975.
De la stânga la dreapta Dora, Emil Mateiciuc, Mihai Răducă și Costin Ungureanu

CLUBUL DE SPEOLOGIE „FOCUL VIU” BUCUREŞTI 1972 - 1992

Foto 5

Tabăra de vară Polovragi 1975.
De la stânga la dreapta Emil Mateiciuc, Horst, Afina Lupulescu și Vasiliu Octavian (Tumpi)

Foto 6

Tabăra de vară Polovragi 1975.
De la stânga la dreapta Cristian Goran, Busuioceanu Onica, Emil Mateiciuc, Dora, Romi Muller
și partiaș Mihai Răducă

Epuranul. În acea tabără l-am cunoscut mai de aproape pe Walter Gutt, care la cei 55 de ani ai săi mergea foarte bine în peșteră și noi tinerii îl admiram (vezi cum merge bâtrânul Gutt!).

Vizita noastră la Topolnița a fost de scurtă durată, urmând să mergem în continuare la prima tabără de vară a FV din 1975 pe valea Minișului, la Steierdorf/Anina, unde printre vipere argintii am reușit să descoperim câteva peșteri de mici dimensiuni. Cartând una din ele, făcând un crochiiu, nu la scară în carnetul de teren și notându-le vizele pe o pagină separată, am descoperit numai la București că am scris o viză greșit, iar după câțiva metri peștera ieșea din munte, traversând valea. După acest incident împreună cu Gigi Aldica am introdus la FV și la Școala de Cartare a Federației, unde amândoi eram monitori, cartarea directă ,la scară, pe hârtie milimetrică în peșteră, cu înregistrarea valorilor citite într-un tabel separat. Această metodă, mai laborioasă, dar precisă, a fost folosită de FV la cartare în următorii ani a peste 100 de km de galerii, nemaivând niciodată surpreze neplăcute (Ponta 1985, Ponta 2019h).

Fiind acum membru la două cluburi (Focul Viu și Liliacul), în tabără de vară a Liliacului din 1975 am ajuns în jur de 23 August, când se terminase deja explorarea și cartarea Avenului Iliei de cluburile Liliacul Arad și Speodava Petru Groza (azi Stei). La explorarea avenului s-a folosit pentru prima dată în România, un troliu pentru primul puț, și s-a instalat și o linie telefonică. Pentru acele vremuri, am avut un echipament impresionant: 140 de m de scări electron, corzi, carabiniere, etc. (Foto 7). O bună parte din echipament a fost transportat de Dorel cu Mobra.

Foto 7

Echipament folosit în Avenul Iliei în vara anului 1975

În această tabără s-a început cartarea peșterii Câmpeneasca, care are o verticală spectaculoasă de 40 m la intrare, peste care se prăbușesc apele râului Țarina. Harta a fost finalizată în câteva expediții ulterioare (Ponta et al. 2019c).

După acestă tabără, activitatea mea speologică a fost aproape în întregime cu Clubul de Speologie Focul Viu. Am mai participat alături de arădeni la câteva expediții în valea Sighiștelului în 1980. Speosportul din 1975 a fost la Valea Leșului în care s-a vizitat Avenul Pobraz (dacă mi-aduc bine aminte), iar în Decembrie 1975 FV are prima deplasare la Cloșani, începând recartarea peșterilor Lazului și Martel într-un grup restrâns condus de Gigi Aldica.

În Februarie 1976, la invitația lui Gabriel Diaconu (care este tot arădean), Gabor și Doctoru (Eremia Marina) au venit la Cloșani, unde, împreuna cu Nicu Terteleac de la Focul Viu, am vizitat pentru prima dată Cioaca cu Brebenei, Peștera Cloșani, precum și Lazului și Martel (Foto 8, 9).

Cred că tot în vara lui 1976, înainte de Șura Mare am participat la prima mea tabără la Bulba cu Cristian Lascu, Ioana Lascu, Emilian Cristea, Dan Herlea și alții, la o tură de fotografii. Nea Cristea ne-a impresionat prin modul în care se rădea, pe marginea apei, fără oglindă.

În iunie 1976, urmează prima tabără a FV de la Șura Mare, unde Gabor a ajuns în dimineața zilei de 24 iunie, în momentul în care eu cu Romi Muller (șeful Focului Viu, tot arădean) și Țumpi (Vasiliu Octavian) intram în peșteră (Foto 10, 11 și 12). Gabor fiind pe drum toată noaptea ne-a așteptat afară. La ora 18:00 ne-a prins viitura la 900 m de intrare, Gabor a anunțat Salvamontul din Petroșani și echipa de salvare din mină. Au reușit să ajungă la noi la doua zi la ora 16:00, și am fost afară din peșteră la ora 18:00. Am petrecut 40 de ore în subteran, ramași fără lumină, în singurele costume de neopren care existau în țară în acel moment. Așteptând, ne întrebam cum vor ajunge salvatorii la noi fără un echipament adekvat...au ajuns cu bărcile și cățărând scăpare pereții galeriei în frunte fiind Laci (de la Clubul Piatra Roșie/era și membru al echipei de salvare din mină) urmat îndeaproape de Gabor (Aldica și Ponta 2009). Imediat după Șură, cu Gabor și Terteleac, am plecat la Tăușoare pentru trei zile unde sub conducerea Domnului Viehman se desfășura tabăra de vară a Clubului de Speologie Emil Racoviță Cluj (CSER), și am vizitat peștera împreună cu Călin Fabian și Emil Silvestru. Imediat ne-am întors la Simeria, unde în gară eu și Nicu am așteptat grupul de speologi conduși de Martin Sluka cu care am mers la Polovragi și ulterior la Lazului și Martel (Aldica și Ponta 1978, Aldica et al. 1980).

La Polovragi, cum cartarea și explorarea peșterii erau pe terminare, am început să ne concentrăm pe versanți, unde am reușit să descoperim și să cartăm vreo 20 de peșteri (Aldica și Ponta 1983, Ponta și Aldica 1986, Ponta și Aldica 2009, Ponta et al. 2019a). În tabără din partea Institutului era prezent Gabriel Diaconu. Într-o din zile făceam parte dintr-o echipă de cehi cu care ne-am desfășurat pe versantul drept al cheilor să căutam peșteri, când unul din cehi (cel mai din aval) a observat o căprioară alergând pe deasupra noastră, ultimul dintre ei văzând-o caând (cel mai din aval). Curând am ajuns la căprioară și am constatat că a fost împușcată de un braconier în piciorul din spate, căzătura provocându-i moartea. Am tăiat un copac și am atârnat căprioara de el și 2 persoane cu schimbul au dus-o spre vale. Fiind deja

Foto 8

Lângă Cioaca cu Brebenei, Cloșani – Februarie 1976
(Gabor, Doctorul, Nicu Terteleac și eu)

Foto 9

La stațiunea ISER, Cloșani – Februarie 1976
(Gabor, Nicu Terteleac și eu)

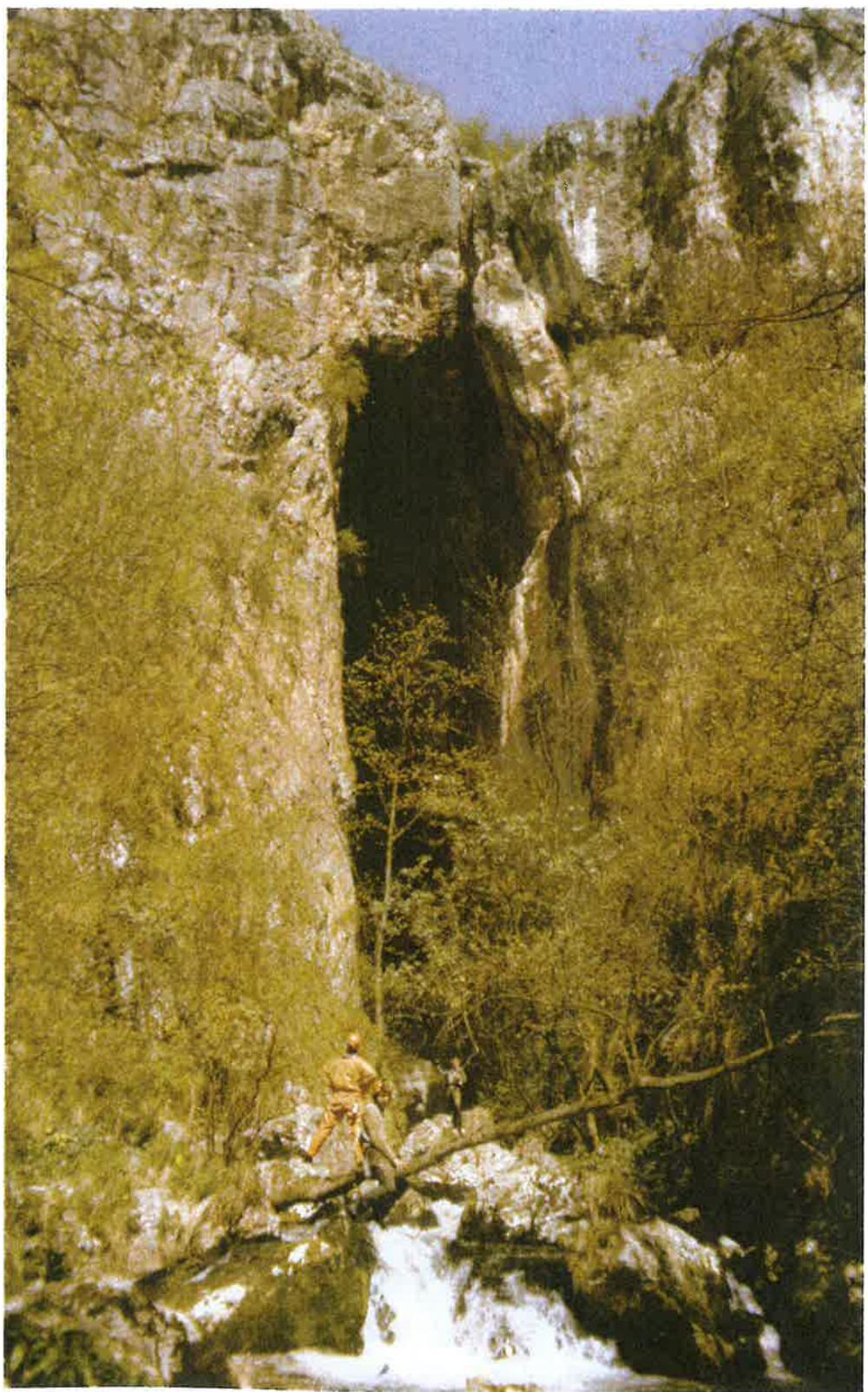

Foto 10

Intrarea peșterii Șura Mare

Foto 11

Fundătura Ponor. Locul de intrare în subteran a râului care traversează Șura Mare

bine în interiorul cheilor, transportul căprioarei era dificil. A trebuit să facem o tiroliană de vreo 30 - 40 m, ca să traversăm o vale suspendată. Capătul tirolienei ajungea deasupra unei verticale de 30 m. Am asigurat aproximativ coarda de un copac, după principiul că merge și aşa, când Martin Sluka a desfăcut-o și a amarat-o profesional, spunând-mi că pot face de 1000 de ori un lucru greșit și numai a 1001 oară o pătești. La capătul rapelului curgea râul Olteț. Eram la mai bine de 1 km aval de tabăra, așa că am ajuns la corturi în jur de miezul nopții. Costin (Ungureanu) ne aștepta cu cuțitul lui de vânătoare pregătit să tranșeze căprioara, și sa o pună la prăjit. Înspre dimineață am reușit să mâncăm, să adunăm tabăra, și să ne mutăm în Motrul Sec, următorul obiectiv al verii. Căprioara fiind de dimensiuni apreciabile, au rămas vreo 20 de kg de carne, pe care le-am transportat în rucsacul meu la stațiunea de la Cloșani, singurul loc cu frigider accesibil nouă în zonă. Ion Povară, Cristian Goran și Gabriel Diaconu ne așteptau deja, povestea căprioarei ajungând înaintea noastră la stațiune.

A treia tabără de vară din anul 1976 a fost organizată în poiana de la intrarea în peștera Lazului pe valea Motrului Sec. Cartarea peșterii începusese în decembrie 1975, când echipa formată din Gigi Aldica, Gh. Ponta, Rodica Comșa, Luci Popa era cazată la localnici în Cloșani. În tabăra de vară s-a continuat cartarea peșterilor Lazului și Martel. A fost anul în care am auzit la radio cum o fetiță din România a luat nota 10 la olimpiada de la Montreal. Era Nadia Comăneci (Ponta 2009b, Ponta et al. 2019b).

La sfârşitul taberei, Ioan Povara a condus un grup restrâns de speologi în Poienile de pe creasta Munţilor Mehedinţi, cu coborârea unui grohotiș de 300 m diferență de nivel, în Valea Teşnei. Din grup făceau parte Martin Sluka, Lucia Stroe, Carmen Rusanescu, Martin Sluka, și încă unul sau doi cehi. Urcarea s-a făcut din şaua de pe şoseaua Băile Herculane – Baia de Aramă. S-a hotărât să petrecem noaptea în Crovul Mare, lângă un mic izvor (unul dintre puținele surse de apă de pe platou). În timp ce montam corturile a început o furtună. După încetarea ploii torențiale am constatat că prin fața corturilor noastre trecea un pârâu de vreo 3 - 4 m lățime și spre 0,5 m adâncime, care intra în subteran la vreo 20 de metri aval de corturi, printr-un ponor temporar. Dacă s-ar săpa în acest loc (locul cu altitudinea cea mai joasă din Crovul Mare), s-ar putea descoperi o cavitate verticală, cu un potențial de vreo 500 m. Aceasta a fost prima expediție pe valea Cernei la care am participat. Ulterior am revăzut poienile de nenumărate ori și consider acestea ca fiind unele dintre cele mai spectaculoase carsturi de suprafață pe care am avut ocazia să le vizitez (nu numai în România).

În toamna anului 1976 Speosportul s-a desfăşurat la Valea de Pești (Ediția a IV-a), într-un motel cochet, abia dat în folosință, situat pe malul lacului de acumulare cu același nume. Organizatorul evenimentului a fost Nea Milica (Emilian Cristea).

Motelul era deosebit de elegant, majoritatea speologilor fiind obișnuiți să fie cazați în locuri mai modeste și mai ieftine. Din acest motiv conducerea respectivei instituții ne-a permis să stăm mai mult de 2 persoane într-o cameră, cei de la Focul Viu reușind performanța ca numărul ocupanților să ajungă înspire 10 (Foto 13). Pentru alte cluburi, care aveau puțini reprezentanți la întâlnire, costul cazării pe persoană era mai ridicat. Cel mai amuzant moment a fost la închiderea festivă, Nea Cristea a întrebat reprezentanții unui club de ce nu au plătit al doilea pat din cameră. Cei doi tineri speologi au venit în față și smeriți au spus că ei au dormit amândoi într-un pat și au crezut că nu trebuia să plătească și al doilea (patul liber nefiind ocupat pe timpul acțiunii), neavând suficienți bani pentru acoperirea cheltuielilor de cazare.

Cu această ocazie s-a vizitat peștera din Piatra Topliței și am aflat că peștera nu era cartată integral. Așa că în luna decembrie a aceluiași an un grup de speologi de la Focul Viu condusă de Costin Ungureanu, începe recartarea peșterii (Foto 14). Ca în majoritatea taberelor noastre de iarnă, și de această dată am reușit să obținem permisiunea de a dormi la școala din Câmpul lui Neag. Peștera se afla la vreo 4 km de sat. Eram împărțiti în mai multe echipe de cartare, una fiind condusă de Costin Ungureanu însoțit de Geo (Maloș Vasile) și Mona Cerneșteanu. Cartând la vreo 600 m de intrare, o sală în pantă, un bolovan de dimensiuni apreciabile s-a rostogolit și în rupe piciorul Monei. Când am aflam vestea, ne-am dus la peșteră. Trecând diaclaza ajungem la Mona, care era împreună cu Costin. Văzând că avea dureri destul de mari, am mers la spitalul din Lupeni cu salvarea pe care o chemasem deja, ca să încerc să obțin medicamentele pentru atenuarea durerii. De la directorul spitalului am primit câteva fiole de morfină, cu care m-am întors la Piatra Topliței. Ceilalți au rămas cu toții în peșteră să-i dea o mânană de ajutor lui Costin. S-a găsit o scândură de vreo 2 m lungime și 40 cm lățime de la gater pe care a fost imobilizată Mona cu o coardă de 40 m. Eu când am ajuns în peșteră, echipa FV intra cu Mona legată pe targa improvizată în diaclază. I-am administrat Monei prima doză de morfină, care i-au mai temperat durerile. În 12 ore am

Foto 12

Pregătirea pentru Șură

t
l
t

reuşit să o scoatem din peşteră (în jur de miezul nopţii), dar mai aveam de străbătut cei 4 km până la maşina salvării, pe o zăpadă de cel puţin 0,5 m grosime şi un ger năprasnic. Ajunşi la spital am pus targa pe masa de operaţie şi imediat un medic a apărut cu un bisturiu să taie coarda. L-am rugat să se opreasă, ca să putem să recuperăm coarda, explicându-i că Mona mai rezistă câteva minute până va putea el să intre în acţiune. A doua zi Mona s-a întors în tabără, fiecare dintre noi punându-şi semnatura pe ghipsul alb. Era al doilea incident FV în valea Jiului în decurs de un an (primul la Șura Mare), din fericire amândouă terminându-se cu bine (Ponta 2009b).

1977

În perioada 1-5 Martie 1977, 4 membrii FV ne-am deplasat pentru a doua oară (prima dată a fost în 1975 în Valea Şușara) în Banat, pe Valea Minișului să tatonăm marea zonă de calcare a Banatului de Sud. Nu mai îmi aduc aminte cum am reușit să ne cazăm la tabără școlară de la Poneasca, loc în care ne vom întoarce de câteva ori în următorii ani, administratorul fiind o gazdă foarte primitoare. Vineri seara (4 martie) am observat cum la un moment dat tablourile de pe perete au început să se miște pentru câteva secunde. Ne-am dat seama că a fost un mic cutremur și am crezut că a fost undeva prin Grecia și am avut șansa să-l simțim de aici. A doua zi, seara, în jur de ora 18:00, întorcându-ne după coclauri ne întâlnim pe drum cu persoana care ne-a cazat în tabără. El ne-a întrebat dacă am aflat că la București fusese un cutremur foarte puternic în ziua precedentă. Bineînțeles că habar nu aveam, neavând nici un radio cu noi. Ne-am întors cu toții imediat la tabără și din Biroul administratorului taberei, de la un telefon cu manivelă, am sunat acasă la Arad să-mi anunțăriștii că suntem OK, fiind în Banat de câteva zile. Fiind în ultimul an de facultate eram ocupat cu lucrarea de diplomă și înainte de plecare nu i-am anunțat pe ai mei că mergem la peșteri. Imediat am luat un tren spre Bucuresti unde am ajuns numai luni dimineață, când am realizat magnitudinea cutremurului. Pe holurile facultății de geologie și prin sălile de clasă de la parter, peste tot dormeau direct pe beton soldați care ajutau la mutarea cantităților uriașe de moloz rezultate din numeroasele clădiri prăbușite la cutremur. Era parcă o zona de război. La fiecare bloc prăbușit (Dunărea, Scala, cel vizavi de Universitate unde locuia Toma Caragiu), acțiunile de salvare erau conduse de către un general. Norocul nostru că clădirea Universității precum și blocurile din Grozăvești nu au fost afectate.

Urmează o deplasare primăvara cu cazarea în aceeași tabără școlară. Căutam peșteri de-a lungul văii Minișului împărțiti în grupe de câte 2 sau 3 speologi (Foto 15 și 16). Mai înspre după amiază vrând să ajungem mai repede la tabără am făcut autostopul pentru câțiva km. Șoferul camionului care s-a oprit să ne ia (eram cu Alina Tulucan) ne-a spus că mai sus pe vale a mai întâlnit 2 persoane în salopete de tanchist care făceau autostopul în oricare direcție până la primul birt. Erau Tibi Tulucan și Sorin Roată, obosiți și însetați după atâtea căutări. Cu această ocazie am tatonat și platoul Liciovacea din versantul drept al văii Minișului, care va fi cercetat în detaliu în vara anului 1978 (Ponta și Aldica 1985).

În vara lui 1977 ne întoarcem din nou la Șura Mare într-un grup mai mare și cu o mulțime de bagaje (Foto 17 și 18). Apele fiind mai mari decât în anul precedent, a stagnat cartarea până în ultima zi a taberei când Valter Barbu și Popescu Teofil reușesc să treacă pe sub baldachinul de la 2200 m și cartează peștera până la sifonul terminal din acel timp. În acea săptămână când nu s-a putut lucra în peșteră Valter Barbu a făcut o cartare cu teodolitul de la locul taberei (Foto 19) până la Fundătura Ponor (Aldica 1987, Ponta 1978, Ponta 1989b).

În primăvara lui 1977 s-a finalizat cartarea Peșterii din Piatra Topliței și s-a lucrat intens la Alunii Negrii, cartare finalizată în august 1977 (Foto 20 și 21). La terminarea taberei de vară, ne-am întreptat spre Câmpușel să facem prima traversare spre Cerna a generației noastre. De pe platforma camionului care ne-a dus până la capătul drumului forestier, admiram

Foto 13

Echipa Focul Viu la Speosportul de la Valea de Pești 1976 împreună cu Emilian Cristea

Foto 14

Gheorghe Aldica și Nicu Dobrescu la intrarea peșterii din Piatra Topliței. Râul subteran este captat și folosit pentru alimentarea cu apă a Orașului Uricani (Ponta și Aldica 1983)

ie

e
în
le
l

Foto 15

Căutând peşteri pe Valea Minişului în primăvara 1977
(Valter, Costela, Mitica și administratorul taberei)

frumusetea Retezatului Mic.

Încercați să vă închipuiți un grup numeros de speologi, care încercă să facă traversarea fără nici o hartă, numai pe baza unor indicații verbale primeite de la Povară și Goran la începutul verii. Eram încârcați cu bagaje mari, în care aveam echipamentul speo. Trecusem de Lacul Rății (șaua dintre valea Jiului de Vest și valea Cernei) și coboram în jos spre Izvorul Cernei, când ne-a prins noaptea. Am mers o bucată la lumina lămpilor de carbid, până când auzim un zgomot, și-l văd pe Tibi Tulucan cum alunecă vreo 3-5 m în albia râului, având în mâna o baionetă (o folosea pe post de cuțit). Câteva secunde am rămas blocați, până l-am auzit pe Tibi înjurând. Noroc că nu s-a tăiat în cădere, în propriul cuțit. Nu aveam idee nici măcar unde ne aflam sau în ce direcție să fi mers după ajutoare. Bine că nu a fost nevoie! După acest incident ne-am hotărât să oprim peste noapte în acel loc. Negăsind nici o poieniță, am pus corturile pe malul abrupt al Cernișoarei.

A doua zi am ajuns la Izvorul Cernei (lacul nu era încă format) și pe urmă la barajul de la Valea lui Ivan, care era în construcție. Organizarea de șantier era impresionantă. La baraj lucrau câteva mii de oameni, la care trebuia să se asigure masă și casă. Locuințele lor erau niște barăci modeste, dar funcționale. O mare parte din ei erau șoferi care transportau cu basculante uriașe calcarul din cariera de la Corcoaia pentru construcția barajului (baraj din arocamente cu nucleu din argilă). Șoferii erau plătiți în funcție de numărul de curse efectuate pe zi. Cum pontatorii erau rudele sau prietenii șoferilor, zilnic erau pontați ca făcând mai multe curse decât în realitate, ca să ia un salariu mai mare (căștigul fiind împărțit între ei), la sfârșitul lunii aveau un surplus de motorină pe care nu-l puteau justifica (și nici vinde la negru, șantierul fiind la 47 km de Băile Herculane). Singura soluție era deversarea motorinei în râul Cerna.

Foto 16

Pe scările intrării clădirii principale a taberei de la Poneasca - 1977

Pe şantier l-am întâlnit pe Delureanu, fost coleg de facultate, și l-am întrebat ce posibilități avem să ajungem la Băile Herculane. Era un autobuz de câteva ori pe săptămână, dar tot de la el am aflat că ei au un autobuz la şantier, dar trebuie să vorbim cu şeful, care nu era prea ușor de abordat. Am trimis reprezentantele sexului frumos (Costela și Luci) să discute cu şeful și în 15 minute eram în drum spre Băile Herculane (Ponta 2009b, Povara și Ponta 2010, Povara et al. 2010)

În toamna aceluiși an am început să lucrez cu Nicu Terteleac la Întreprinderea Geologică de Prospectiuni pentru Substanțe Minerale Solide București (IGPSMS), unde sub îndrumarea lui Orășeanu Iancu facem cartarea hidrogeologică a bazinului văii Finiș din Codru Moma.

CLUBUL DE SPEOLOGIE „FOCUL VIU” BUCUREŞTI 1972 - 1992

Foto 17

Gara din Petroşani. Bagajele a 5 oameni în drum spre Șura Mare în 1977

Foto 18

Sosire la Ohaba Ponor (probabil cu o basculantă de la halta Ohaba) în 1977

Foto 19

Tabăra de la Șura Mare din 1977

Foto 20

Tabăra Alunii Negrii 1977

Foto 21

Tabăra Alunii Negrii 1977

1978

În primăvara anului 1978 ajung din nou în Băile Herculane împreună cu Neculai Terteleac ca proaspeti geologi la secția de Hidrogeologie a Întreprinderii de Prospectiuni Geologice și Geofizice București (I.P.G.G.), șeful nostru fiind Simion Georgel, un geolog cu multă experiență în Valea Cernei și care a manifestat o înțelegere ieșită din comun pentru pasiunea noastră pentru peșteri. Proiectul, în care eram implicați, urma să constate, sau nu, influența barajului de la km 47 (Valea lui Ivan) asupra zăcământului de ape termale de la Băile Herculane. Acest studiu presupunea inventarierea surselor și pierderilor de apă, completarea hărții geologice, colectarea probelor de apă, executarea de marcări cu trăsori și, nu în ultimul rând, inventarierea și cartarea peșterilor de pe Valea Cernei. Deci, eram printre puținii geologi din România plătiți să facem speologie.

Prima tabăra cu caracter speologic a avut loc la începutul verii anului 1978, la care au participat 6 studenți geologi de la Facultatea de Geologie a Universității București, care făceau practica de vară pe lângă geologii de la I.P.G.G. Întâmplarea face ca toți cei 6 studenți să fie membri ai clubului de speologie « Focul Viu ». Ei sunt : Alina Florescu Tulucan, Ștefan (Lulu) Hanumolo, Mircea Dusa, Maria Szitas, Dorina ..., Doru Munteanu. Tabăra a fost instalată pe malul noii piscine de la km 7, unde am stat o lună de zile. La acest grup s-a atașat la un moment dat și Gabor Halași de la Cristal Oradea. Această tabăra a marcat începutul sistematizării peșterilor de pe Valea Cernei. În decursul a trei veri s-a ajuns de la 62 de peșteri cunoscute pe valea Cernei (între Băile Herculane și Valea lui Ivan (km. 47) la peste 700 de peșteri.

Localizarea noilor cavități descoperite s-a făcut pe hărțile topografice 1 :10.000, pe care le aveam în dotare de la I.P.G.G., fiecare peșteră având completată și fișă de anunț și confirmare în trei exemplare (Simion și Ponta 1983, Simion et al. 1985, Ponta et al. 2013, Ponta și Terteleac 2013).

Tabăra de vară a Focului Viu în anul 1978 a fost în Poiana Liciovacea, Valea Minisului – Banat (Foto 22). Nemaifiind student, am participat numai câteva zile la acea acțiune. Cazarea a fost în corturi în Poiană. S-au descoperit și cartat mai multe peșteri și avene care au fost prezentate într-un buletin informativ al Comisiei Centrale de Speologie Sportiva. (Ponta și Aldica 1985). Într-o zi am făcut o vizită fostei noastre gazde de la tabăra școlară Poneasca, care ne-a invitat pe toți la masă (Foto 23). În ultimele zile ale taberei se descoperă Peștera de la Captare care a fost cartată în Noiembrie al aceluiași an de Tibi, Monti, Popescu Teofil, și alții. Mai recent, de câțiva ani un grup de scafandrii din Slovacia au trecut vreo 10 sifoane, extinzând peștera cu un kilometru și ceva de galerii (Ponta 1979, Barák et al., 2019).

La sfârșitul taberei un grup restrâns, format din Tiberiu Tulucan, Emil Mateiciuc, Lucia Stroe, Martin Sluka și încă câțiva cehi, s-a reîntors la Băile Herculane. A fost prima dată când ne-am pus corturile în poiană din apropierea casei lui Nea Cosma, de la km. 13.

După instalare, Tibi Tulucan a plecat din tabăra să caute o sticlă de ulei. Neîntorcându-se în timp util, Martin Sluka cu ceilalți doi cehi pleacă să-l caute. Luci Stroe s-a dus până jos

Foto 22

Poiana Liciovacea, vara 1978
Gabor în prim plan,
Tibi Tulucan cu spatele.

Foto 23

La masă la tabăra școlară de la Poneasca invitați de administrator

la Cerna ca să-și spele niște lucruri, și nu s-a mai întors. La un moment dat constatăm că toată lumea plecase din tabără, în afara de mine și Emil Mateiciuc. Așa că nu ne rămâne decât să mergem să-i căutăm pe dispărăți. Coborând spre Cerna, poteca trece pe lângă casa lui Vrăbete, care era ca o mică cetate, înconjurată de ziduri (eram pe partea transilvană a văii Cerna – râul despărțea Imperiul Austro – Ungar de cel « Otoman »). Deschid ușa și văd o masă mare întinsă, cu Vrăbete în picioare în capul mesei, iar toți cei de la FV așezați de o parte și de alta cu mâncare și băutură în față. Am stat acolo până seara târziu. Cehii nu mai înțelegeau nimic...nu le venea să credă că noi i-am întâlnit pe acei oameni cu câteva minute înainte...Asta da ospitalitate românească... era 15 august 1978, iar Vrăbete cu familia sărbătoreau Sfânta Maria ([Foto 24](#)).

Cu acea ocazie l-am cunoscut pe Nea Cosma. El ne-a dus la Peșterile din Valea Presacinei, (Peștera Mare din Șălitrari, Peșterile 1 și 2). În anii următori nenumărate tabere s-au pus în apropierea casei lui. În cele de primăvară aveam acces și la cireșii de pe proprietatea lui. Tot în acel an, 1978, am întâlnit la un moment dat un grup de trei turiști, care așteptau o mașină să-i ducă la Băile Herculane. Stând de vorbă cu ei, le-am povestit de Focul Viu. Cei trei erau Adrian Solomon, Sandu Popa și Doina Popa, care în același an au venit la Focul Viu.

Foto 24

Tibi Tulucan pe valea Beușniței (afluent drept al Cernei la km 12)

1979

În anul 1979, tabăra de vară a fost organizată la confluența Teșnei cu Cerna, cartându-se numeroase peșteri. Cea mai lungă peșteră din Valea Cernei este Peștera Mare din Șalitrari. De la confluența Cernei cu Presacina se urca pe valea cu același nume aproximativ 400 m prin chei, până în dreptul unui grohotiș, care apare în versantul drept al văii. Se urca la extremitatea superioară a grohotișului până la baza unui perete de calcar, pe care se merge spre aval, paralel cu valea Presacina, circa 50 m până în dreptul unei săritori de 8-10 m. Extremitatea superioară a acestei săritori se află în dreptul Peșterii nr. 1 din Muntele Șalitrari. De la aceasta se urca pe o brâna laterală, care ajunge pe cresta de calcare de deasupra acestei peșteri, în care apare deschiderea superioară a Peșterii nr. 1 din Șalitrari. Din dreptul acesteia se poate observa deschiderea Peșterii nr. 2. Intrăm în peșteră și ieșim afară prin a doua deschidere, de unde se continuă drumul pe la baza peretelui de calcar spre aval până în dreptul unui nou grohotiș, la extremitatea superioară fiind cele două deschideri ale Peșterii Mari din Muntele Șalitrari. Atenție la vipere!

Peștera Mare din Șalitrari am recărtat-o (înțial fusese cartată de ISER), fără a găsi pasaje noi. În aceeași tabără, un grup din care făcea parte Tabita Popescu Chiriță se hotărăște să viziteze peșteră. La terminismul cunoscut, Tabita sapă în nisip, reușind să deobstrueze un pasaj mic, care conduce în noul sector al peșterii, bogat concreționat. Peștera a fost cartată pe o lungime de 1.500 m, sala finală având numeroși bolovani de mari dimensiuni, cartarea lor nefiind deloc usoară. Mai recent, speologii din Timișoara au găsit o altă continuare, tot la fel de frumoasă, însă noua lungimea totală a peșterii fiind mai mică de 1.500 m, inclusiv și noile descoperiri. S-ar putea ca recărtarea lor să nu fi cuprins toate pasajele dintre bolovani, dar nu exclud nici posibilitatea unei greșeli din partea mea în calcularea lungimii totale a peșterii (Ponta și Solomon 1982a, Ponta și Solomon 1982b).

Tabăra de iarnă (1979) a fost la scoala din Cerna Sat, de data astă acțiunile de căutare/cartare fiind concentrate în zona Râmnuțelor, unde au fost descoperite numeroase peșteri de dimensiuni reduse. Într-una din zile am făcut o excursie pe creasta Mehedințului, între Râmnuțe. Ajunși sus pe culmea acoperită cu zăpadă, am găsit o stână. Fiind destul de frig afară, și văzând că stână este închisă, am luat un trunchi de copac și folosindu-l ca un berbec, ușa s-a deschis la a treia lovitura. Din grup făcea parte și Doru Bădescu, care se mira de modul cum am pătruns în stână.

Tot în această tabără a fost cartată peștera din Ogașul Adânc, descoperită în toamna aceluiași an de către Ioan Povara. Peștera are o denivelare de 75 m, străbătând banda îngustă de calcare (Ponta 1983, Ponta 2019c).

1980

După 2 ani de lucru ca geolog la I.P.G.G. pe Valea Cernei, cartările noastre s-au terminat în zona Băile Herculane – Valea Lui Ivan. Cunoscând faptul că Izvorul Cernei era alimentat de pierderile din Jiul de Vest, proiectul nostru a fost extins de la Valea lui Ivan până la Câmpul lui Neag. Așa că începând cu anul 1980 centrul de greutate al acțiunilor de căutare ale

clubului Focul Viu se mută din Cerna în Jiu. Valea Cernișoarei era deja de mulți ani în atenția speologilor timișoreni (Ponta și Terteleac 2006).

Tabăra din 1980 este organizată la Câmpușel, unde au fost peste 50 de participanți, inclusiv speologi din Slovacia și Germania (Foto 25). Slovacii erau speologi foarte experimentați. Prietenii din Germania au venit împreună cu soțile și copiii. Erau extrem de organizați și aprovizionați. Pflug Eberhard avea o fetiță de 6 sau 7 ani. Într-una din zile se juca pe versantul din apropierea peretelui de cățărare, când o auzim strigând «Ajutor!», în limba română. Ne-am repezit la ea, ca să aflăm că văzuse o viperă cu corn. Pentru noi surpriza mare a fost cum de Eph s-a gândit să-și învețe fiica un singur cuvânt în limba română: «Ajutor».

Într-o altă zi am mers pe Piatra Iorgovanului să căutam peșteri pe cel mai înalt platou carstic din România. Eph se oprea din când în când și își mai aplica un strat de cremă ca să-l protejeze de razele solare. Noi nu aveam habar că soarele putea fi dăunător și oricum în România se putea cumpăra numai Bronzol.

Întoarcerea am făcut-o prin Soarbele, un affluent al Jiului de Vest. În zona dolinelor ne-a prins o furtună puternică, care ne-a udat până la piele (Foto 26). Ajungând la una din stâne, am intrat și i-am pus pe umerii Aurei Ichim (actualmente Ponta) un cojoc ca să se încălzească. O văd după câteva secunde că și dă jos cojocul și începe să se caute de purici (Ponta 2009b).

Majoritatea peșterilor au fost găsite de-a lungul văilor Jiului de Vest și Scorotei. Pe platou, una din cele mai importante descoperiri (5 august 1980) a fost făcută de o echipă din care făcea parte Cristian Lascu; Avenul cu Zăpadă din Albele – Găuroane (Foto 27). Ziua următoare Cristian Lascu, Tiberiu Tulucan și G. Ponta cartează avenul cu o denivelare de 84,5 m. Am avut șansa să găsim o mică deschidere, care să ne permită traversarea dopului de gheăță/ zăpadă. De cele mai multe ori deschiderea este colmatată cu gheăță, nepermittând vizitarea cavitații. Probabil, datorită încălzirii globale, acest inconvenient nu va mai exista.

Dintre peșterile mai importante cartate menționez Peștera nr. 4 din Scocul Scorotei, Peștera nr. 5 de deasupra Ponorului 4 sau Peștera nr. 1 amonte de Ponorul 1. Peșterile au lungimi de până la 400 m.

Taberele de vara din Cerna și Jiu erau eficiente și datorită faptului că în cele 6 luni pe an petrecute pe teren, în aceste zone ca geolog, descopeream cavități noi, care erau ulterior cartate în timpul taberelor Focului Viu. În același timp, colegii de la prospecțiuni, dacă găseau o peșteră în timpul cartărilor geologice, ne anunțau de existența ei.

În zona Câmpușel am lucrat 2 ani. Exceptând taberelor speologice, lucram singur în acești munți. Într-una din zile, mergând pe Scorota Seacă și trecând pe lângă poronul marcat cu trăsori identificați în Izvorul Cernei, am ajuns pe înserat la stâna din Scorota. Aceasta era situată la obârșia văii cu același nume, din cauza izvoarelor a căror apă potolea setea a câtorva mii de oi și vaci și a 14 ciobani. Fiind o mulțime de lume și numai o stâna, am

Foto 25

Tiberiu Tulucan discutând cu o nemțoaică
(Fotografie Gheorghe Ponta)

Foto 26

În stâna de pe Soarbele
(Fotografie Gheorghe Ponta)

Foto 27

Cristian Lascu – Retezatul Mic (Fotografie Gheorghe Ponta)

Început să caut un loc unde să-mi montez cortul. În stână era o bătrânică de vreo 75 de ani, care mi-a spus că dacă vreau, pot să dorm în stână cu ea, fiindcă toți ciobanii vor sta în jurul focurilor ca să păzească oile. Pe la 2 noaptea s-a iscat o mare agitație în jurul stâncii. O vad pe bătrânică că sare din pat, pune mâna pe topor și când deschide ușa vedem un urs care trăgea o vacă spre pârâul din apropiere. Bătrâna a sărit la urs ca să salveze vaca, dar era prea târziu. Dimineața am văzut rămășițele vacii în apropierea pârâului. Ursul se întorcea din când în când să-și potolească foamea. Vremea era destul de mohorâtă, aşa că mi-am făcut bagajele și am început să urc spre cresta Retezatului Mic, când mă întâlnesc din nou cu ursul. Era la vreo 200 m, pe versantul opus al unei văi nu prea adânci. Coborârea în Lăpușnic a fost dură, peste 1.000 de m diferență de nivel, fără potecă și pe o ploaie mărunță. Într-un târziu, am ajuns în vale și la capătul unui drum forestier am găsit o cabana silvică extrem de îngrijită. Era una din cabanele de vânătoare ale lui Ceaușescu. Cum nu se punea problema să pot dormi acolo, chiar dacă eram în delegație trimis de I.P.G.G. București, am mers la vale până la săntierul de pe Râul Mare, unde lucra ca inginer constructor Rudi de la Liliacul Arad, și am fost cazat la el.

Sistemul carstic Cerna – Jiul de Vest este unul din cele mai impresionante din România. Marcarea făcută în ponorul din Scorota a dovedit legătura cu izvorul Cernei, al doilea izvor ca mărime din România. Până în prezent, speologii nu au reușit să intre în sistemul care are un potențial de 700 m denivelare. Interesant ar fi ca expedițiile viitoare să încerce să

Foto 28

Cristian Lascu și Horia Chirita se pregătesc de intrat în Șură (Fotografie Gheorghe Ponta)

dezobstrueze avenul ponor de 9 m adâncime din Scorota cu Apă (Ponta et al. 1984a, 1984b, Povara si Ponta 2010, Povara et al. 2010b, Povara și Ponta 2019).

1981 - ȘURA MARE

După expedițiile din 1976-1977, peștera Șura Mare a fost dată într-un fel uitării. Speologii și-au îndreptat atenția spre obiective noi, abordabile cu echipament mai simplu. De fapt, adevăratul motiv al abandonării explorării peșterii a fost lipsa costumelor de neopren (Foto 28, 29).

La începutul anului 1981, în cadrul Institutului de Speologie «Emil Racoviță» din București se formează o echipă de scafandri, Grupul de Explorări Sybacvatice Subterane (G.E.S.S.), care dispunea de costume de neopren. Echipa a fost antrenată de Tom Illife, profesor de biologie marină la University of Texas din Statele Unite ale Americii, care a petrecut de două ori câte 6 luni în România, pe baza unor schimburi academice. Tom nu numai că a format prima echipă de scafandri licențiați, dar a și intermediat cumpărarea echipamentului. Printre cei care au reușit să treacă examenul NAUI se numărau: Cristian Lascu, Șerban Sârbu, Costel Vâňău, Nelu Grigore, etc.

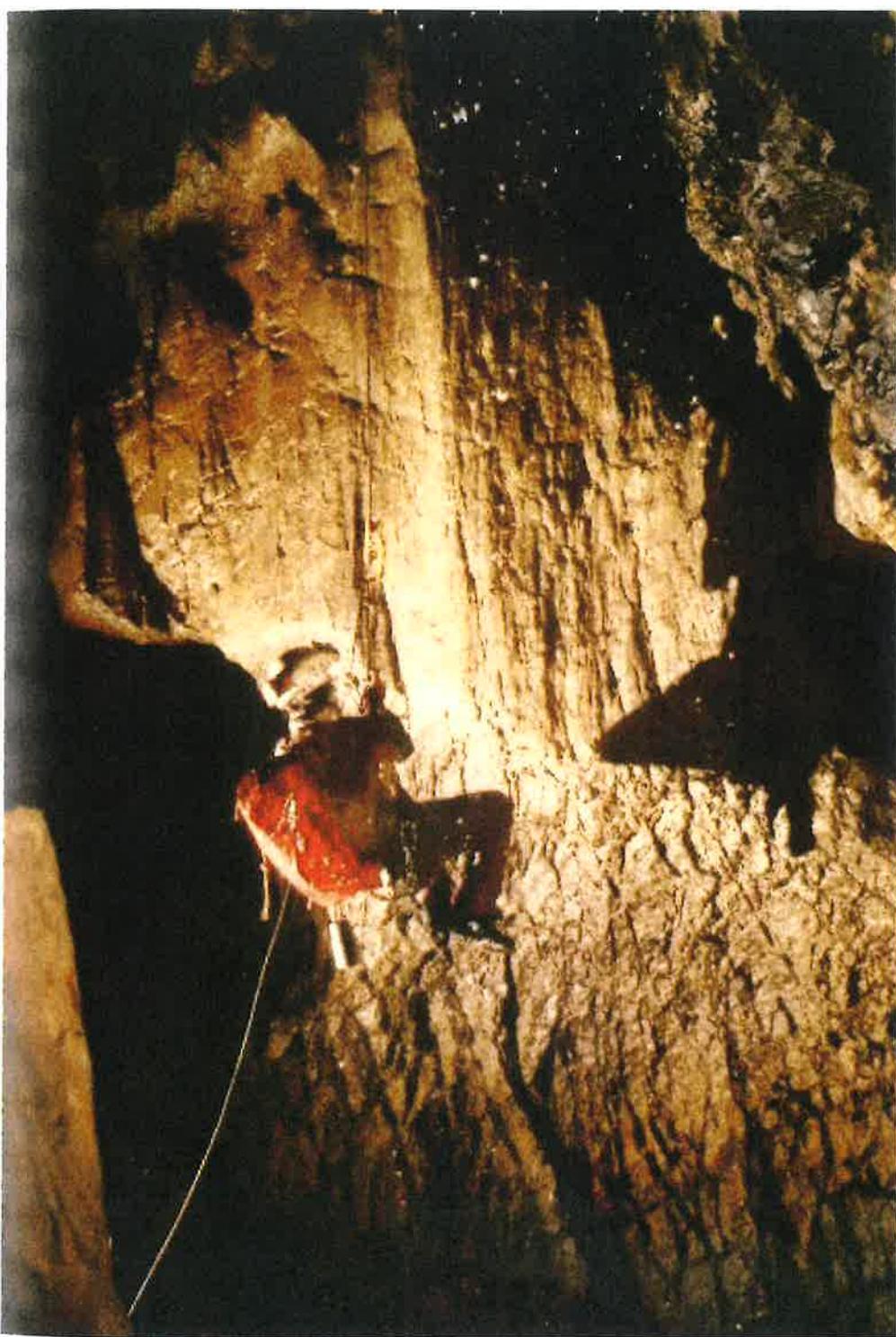
Foto 29

Gabor Halaş, Nelu Grigore, și Şerban Sârbu în Şură (Fotografie Cristian Lascu)

Aceasta face posibil ca în luna august a anului 1981, G.E.S.S. să atace sifonul terminal al peșterii. Tentativa nu a reușit din cauza apelor mari și a faptului că peștera nu era cunoscută de cei în cauză. Eșecul acesta îndărjește și mai mult pe combatanți și face ca în cel mai scurt timp să se organizeze o nouă expediție, cu scopul de a fotografia peștera, de a încerca să se măsoare denivelarea cu un altimetru, și să se încerce descoperirea unui pasaj superior pentru depășirea sifonului terminal. Denivelarea cunoscută până în acel moment era definită ca suma cascadelor până la sifonul terminal (+50 m), denivelarea ce decurgea din panta râului rămânând necuantificată din cauza lipsei de măsurători.

La expediția din 5 septembrie a anului 1981 au participat Cristian Lascu, Horia Chiriță, Tiberiu Tulucan, V. Barbu, G. Ponta și Liana Toma. La aceea din 27-28 septembrie au participat Ș. Sârbu, N. Grigore, C. Lascu, G. Halasi și G. Ponta (Foto 28, 29).

Foto 30

Verticală de 13 m (Fotografie Michael Pascherat)

ă
z
ru
i

După ce proiecția de diapoziitive cu Șura Mare a reportat un real succes la Speosportul de la Costinești, numărul deplasărilor a început să crească simțitor, dar niciodată nu și-au depășit calitatea de ture de vizitare (Aldică și Ponta 2009).

În paralel, cercul «Speo-Timiș» din Timișoara lucrează cu teodolitul la cartarea peșterii sub conducerea lui Lothar Kalitzky. Terminusul acestei cartări de precizie în 1984 era la «Semi-Sifon». La calcularea denivelării și lungimii peșterii s-au luat în considerare cifrele stabilite de timișoreni, care sunt de o precizie mai ridicată (Kalitzky 1984).

CIUR PONOR

Sistemul carstic Ciur Ponor – Toplița de Roșia este rezultatul conexiunii a două peșteri, care până în vara anului 1983 erau distincte. Traversarea cu scafandrul autonom a celor opt sifoane a condus la unirea celor două peșteri într-un singur sistem. În anul 1962 peștera Ciur Ponor a fost cartată de cercetătorii Institutului de speologie din Cluj-Napoca pe o lungime de 220 m.

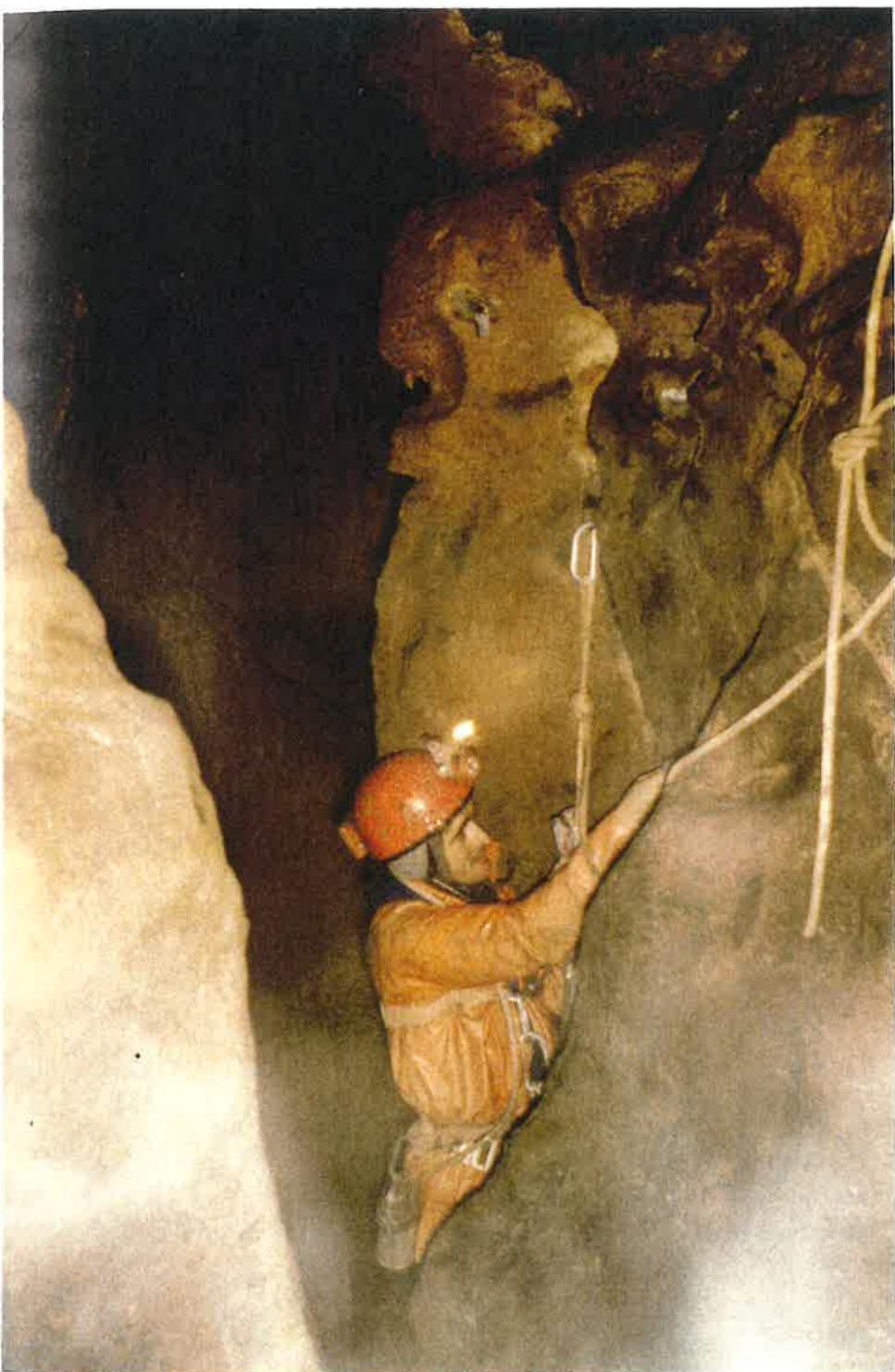
18 ani mai târziu (1980) peștera Ciur Ponor este vizitată de Horia Mitrofan, care descoperă continuarea peșterii, atingând buza cascadei de 13 m (Foto 30 și 31). Ulterior, explorarea și cartarea peșterii este continuată în colaborare cu C.S.A Cluj Napoca, totalul galeriilor la sfârșitul anului 1980, fiind de 2.240 m.

În luna aprilie a anului 1981 Horia Mitrofan și Petre Brijan (clubul Speodava – Dr. Petru Groza/Stei) trec sifonul aval (de fapt un pseudosifon aflat în imediata apropiere a cascadei de 13 m) și explorează cursul principal pe încă 1,800 de metri, făcând și o ridicare expeditivă a acestui sector.

Peste o lună este organizată o expediție din care fac parte patru geologi de la secția de prospecțiuni hidrogeologice a Întreprinderii de Prospecțiuni Geologice și Geofizice (I.P.G.G.) București (Iancu Orășeanu, Adrian Iurkiewicz, Horia Mitrofan și Gheorghe Ponta) însorită de Petre Brijan. Eram a două echipă care parcurgea sectorul descoperit de H. Mitrofan și P. Brijan. Terminusul BH este localizat în apropierea Sălii Paragina, nume dat în onoarea tinerei noastre colege Gina, care lucra în echipă cu Horia. Printre bolovanii din extremitatea aval a Sălii Paragina, am reușit să găsesc un pasaj frumos meandrat, care se termină la sifonul terminal de atunci (Sifonul nr. 1). Este făcută o ridicare topografică expeditivă a acestui sector de 780 m. Expediția a durat peste 12 ore, ieșirea din peșteră fiind făcută în cursul dimineții următoare (Foto 32).

Tot în anul 1981 s-a hotărât și efectuarea unei cartări de precizie sub îndrumarea Comisiei Centrale de Speologie Sportivă, de către C.S.A. Cluj Napoca, C.S.E.R. București și Focul Viu București. În toamna anului 1981 echipa formată din Cristian Lascu, Cristian Goran, Gheorghe Ponta, Tabita Popescu Chiriuță, Luminița Hagianu Lascu și Aura Ichim Ponta vizitează peștera. Fetele, după o lungă călătorie cu trenul (cu blatul) și încă câteva ore de stat în autobuzele Deva – Beiuș și Beiuș - Roșia ajung într-o seară de octombrie la Groapa Ciurului. Deoarece era destul de rece afară, ne-am hotărât să stăm în una din casele din apropiere. Vizitarea peșterii a decurs în general în condiții normale. Cristi Goran a reușit să

Foto 31

Ieșirea din verticală de 13 m (Fotografie Michael Pascherat)

Foto 32

Echipa I.P.P.G și Ghiță Brăjan

cadă într-o marmită în zona sifonul, pe atunci, terminal, lucru destul de neplăcut, mai ales că de curând avusese o operație de hernie de disc. La ieșirea din peșteră, ceața era atât de densă încât cu greu am reușit să găsim casa în care ne instalaserăm (Ponta 2009a).

1982

În primăvara anului 1982 ne reîntoarcem la Ciur Ponor împreună cu cei de la C.S.E.R. București (Viorel Lascu) și începem recartarea de precizie a peșterii și a afluentilor. Cu această ocazie a fost cartat cel mai lung affluent din peșteră (A1, dezvoltare peste 1,550 m) simultan de către trei echipe de cartare conduse de Gheorghe Aldică, Horia Chiriță și Nicolae Stoica-Negulescu (Bebe). Activitatea continuă și în tabăra de vară, care va avea un număr record de participanți (circa >60) din țară și străinătate (Foto 33, 34 și 35). Se cartează sectorul amonte, frumos concreționat, cu înălțimi variabile ale galeriilor, dar în general mai mici decât în sectorul aval (Foto 36, 37, și 38). Se recartează și peștera Ciur Izbu, care face parte din același sistem carstic. Pentru protejarea formațiunilor din sectorul amonte, galeria de acces a fost astupată pe o lungime apreciabilă cu bolovani și ciment (Ponta 1984, Ponta 1989b, Ponta 2009a).

Tabăra de iarnă (1982) este la școală de la Ciur Ponor. Cartarea de precizie ajunge în zona Sălii Paragina. Cu cât ne apropiem de sifonul terminal, expedițiile sunt din ce în ce mai lungi, necesitând cantități mai mari de rezerve de carbid și alimente. Peștera fiind activă, chiar și cei cu combinezoane impermeabile aveau hainele de dedesubt umezite. De câteva ori am făcut pauze mai lungi pentru recuperare, în hamace suspendate la vreun metru de

Foto 33

Imagine din tabără
(Fotografie Gheorghe Ponta)

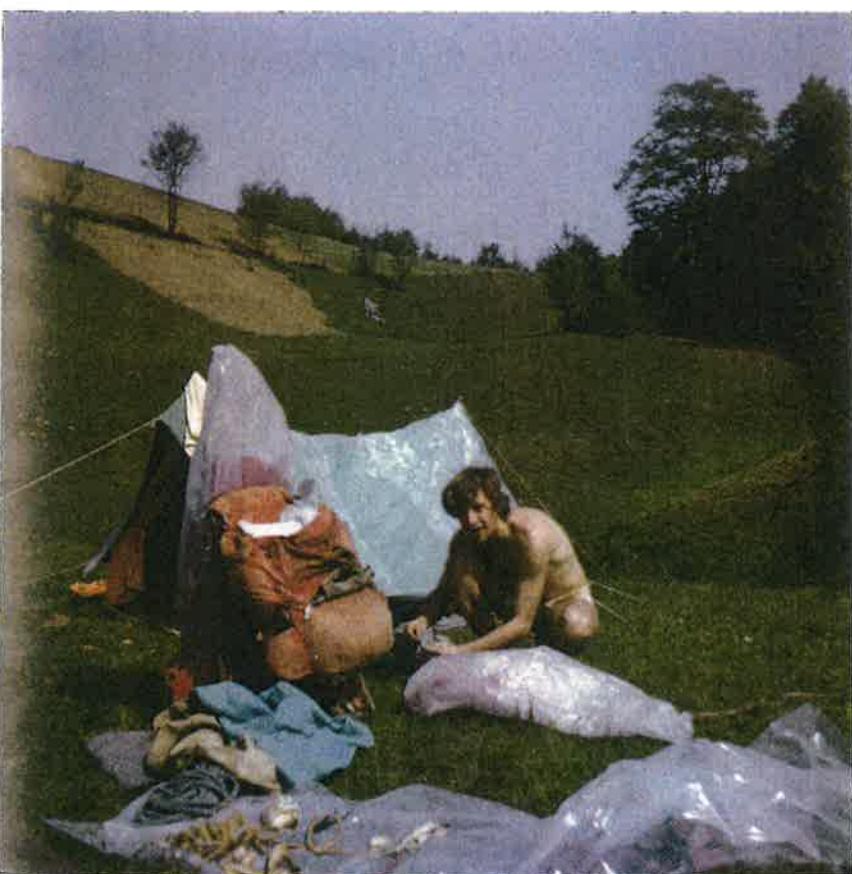

Foto 34

Gigi Dragomir la Ciur Ponor
(Fotografie Gheorghe Ponta)

că
să

æ
i
a

CLUBUL DE SPEOLOGIE „FOCUL VIU” BUCUREŞTI 1972 - 1992

Foto 35

Andrei și Victor (Fotografie Gheorghe Ponta)

Foto 36

Ciur Ponor (Fotografie Cristian Lascu)

Foto 37

Ciur Ponor
(Fotografie Michael Pascherat)

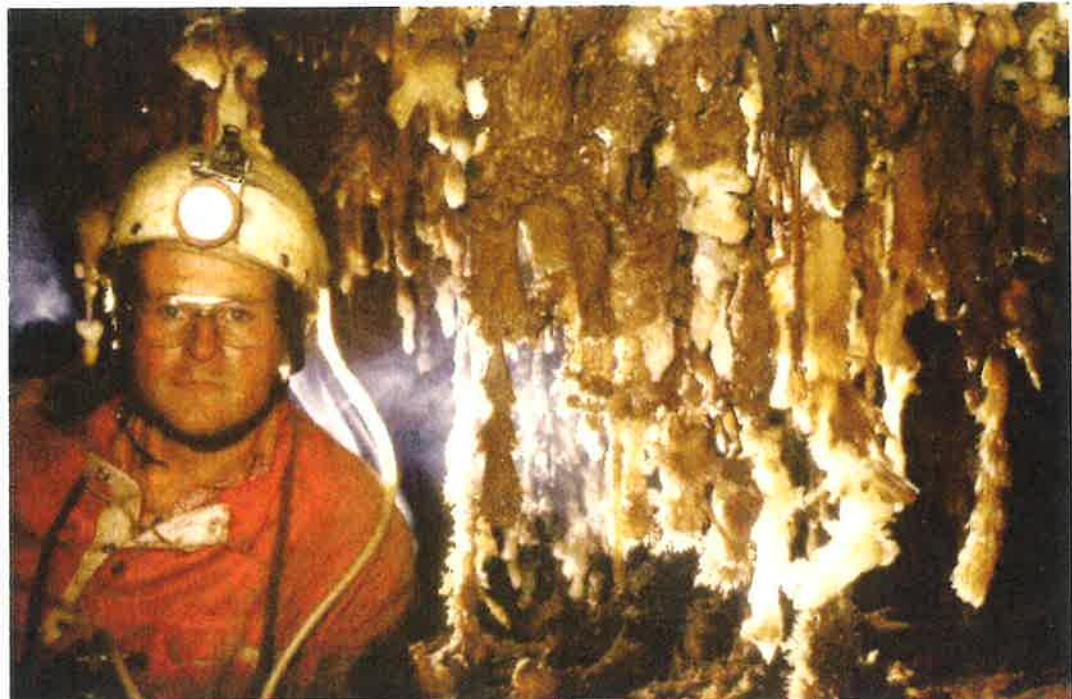

Foto 38

Ciur Ponor (Fotografie Michael Pascherat)

podeaua galeriei. Scoteam salopeta de plastic până la brâu, iar sub hamac puneam primusul cu benzină, căldura căruia ne mai dezmorțea puțin. Carbidul folosit se punea în pungi de plastic și era scos la suprafață. Deoarece numai o parte din noi aveau banane impermeabile, iar cei mai mulți nu, carbidul folosit a intrat la apă și, la trecerea unui pasaj îngust cu tavanul coborât, având bagajul în față, acetilena din rucsac a făcut explozie.

1983 - ȘURA MARE

Urmează o scurtă perioadă de liniște pentru Șura Mare, până în luna noiembrie 1983, când se organizează vizitarea peșterii împreună cu speologii de la clubul Vertikum din Budapesta. Această expediție a fost numită «Expediția Butoaielor». Toți din echipă își transportau echipamentul de bivuac în butoaie, fiecare om având câte un butoi de 60 litri. Butoaiele pluteau ușor, dar necunoscându-le caracteristicile tehnice, nu am îndrăznit să le tragem prin apă. Ulterior am văzut că erau etanșe.

Apa era neașteptat de mică. Bivuacul a fost făcut în Sala Mendip (Focul Viu). Temperatura apei era de +11° Celsius. Cu ocazia acestei vizite s-au făcut și câteva escalade. Acestea au avut ca obiectiv partea superioară a domului din Sala Mendip (Focul Viu), unde s-a descoperit o galerie de 10 m, iar a doua echipă a escaladat cascada de pe afluentul 3, de 23,5 m înălțime. Terminusul acestei galerii este la cota de +60 m. Galeria activă are un nivel superior situat la +20 m, nivel care corespunde în unele locuri cu înălțimea tavanului galeriei principale. Paralel cu escaladele s-a început și recartarea sectorului de peșteră de dincolo de «Semi-

sifon». Cartarea Săliei Mendip (redenumită ulterior Focul Viu) a durat o zi întreagă. În tabără au sosit G. Haliși cu Gyula Birtalan, Ioan Czibulak (Foca) de la Oradea, Gutt Walter, Josz Emeric, Denes Istvan de la Brașov, Adrian Solomon, S. Sârbu, C. Lascu de la București. G. Halasi era echipat cu butelii pentru scufundare, având de gând să încerce traversarea sifonului terminal, când constată că detentoarele americane nu se racordează cu buteliile (Foto 39, 40). Echipa care pleacă afară are misiunea de a trimite pe N. Grigore și I. Czibulak cu detentorul lui Gabor. Acest lucru nu se petrece în timp util și Gabor ieșe din peșteră fără să fi făcut scufundarea. Adrian Solomon rămâne în tabără și cartăm împreună affluentul 3 și, în continuare, activul principal în amonte de Sala Mendip (Focul Viu). Cartarea a fost întreruptă în momentul în care se întorcea echipa formată din S. Sârbu, N. Grigore, Gabor Magyarasi, și încă 2 speologi de la Vertikum (au vizitat sifonul terminal) care anunță descoperirea: printr-un pasaj superior a fost depășit sifonul terminal al peșterii și s-au străbătut 2 km de galerii.

În această situație, ne-am întors la tabără și ne-am pregătit de ieșire. Aceasta s-a făcut a doua zi dimineață. În jurul orei 14:00 echipa de speologi din Ungaria a plecat spre Budapesta, iar noi spre București. Știam că în curând vom fi din nou în Șura Mare.

Acest curând a însemnat luna decembrie a anului 1983. Această tabără este organizată ca o cooperare între două grupări puternice din București și Oradea. Din București participă Gabriel Ionescu, A. Solomon, Agata Teodorescu, Cristian Panaiotu, Gheorghe Drăghici și G. Ponta. Din Oradea au venit G. Halasi, Dorel Borodan, I. Czibulak, plus încă doi băieți tineri.

Sâmbătă seara, 17 decembrie 1983, toată lumea se echipează să intre în Șura. Echipa bucureșteană a ajuns cu toate lucrurile uscate (ungurii ne lăsaseră butoaiele etanșe). Orădenii au avut o mare parte din lucruri ude din simplul motiv că butoaiele de plastic folosite de ei se închideau cu filet și nu erau perfect etanșe. A doua greșeala a fost că lucrurile din butoi nu au fost puse în saci de plastic individuali, ca măsură de siguranță. Așa că la întoarcerea din Sala Focul Viu (Mendip), Agata, care urma să iasă singura din peșteră, nefiind echipată pentru bivuac, a avut trei parteneri orădeni, care au lăsat hainele uscate lui Gabor. Distanța până la Sala Focul Viu (Mendip), locul bivuacului, a fost străbătută cu 17 bagaje, din care 7 butoae, în 4 ore. Temperatura aerului era de +11° C.

Duminică, 18 decembrie 1983 - obiectivul principal al acestei tabere era cartarea peșterii în zona nou descoperită, precum și continuarea escaladelor. G. Halasi a trecut 2 sifoane: sifonul terminal al englezilor, care avea o lungime de 13 m, cu -4 m adâncime și sifonul static descoperit tot de englezi, care are 10 m lungime și -6 m adâncime. Dincolo de acest sifon, galeria se termină după câțiva metri cu un horn neexplorat, apreciat la cel puțin +20 m. La aceste acțiuni G. Halasi a fost ajutat de G. Ionescu.

Echipa formată din D. Borodan și A. Solomon a escaladat cele două cascade de 7 m de la capătul explorat al peșterii și ajung la baza unei cascade de mari proporții, pe care vine aproape întregul debit al râului subteran. Echipa Gh. Drăghici, C. Panaiotu, G. Ponta a cartat cursul râului principal până în amonte de sifonul terminal.

al
z,
iul

I
a.

in

ut

la

În ziua următoare, 19 decembrie 1983, echipa orădeană se retrage, în timp ce noi am continuat cartarea peșterii, care este terminată până în apropierea cascadei de 7 m. În timpul cartării, l-am trimis pe Gigi Drăghici cu capătul ruletei să măsuram lățimea galeriei în acel punct, cu această ocazie descoperindu-se Sala Prieteniei (Petrescu 1987, 2009, Ponta 1991, Ponta 2019b). Temperatura aerului în Sala Focul Viu (Mendip) s-a păstrat la +11°C, cu toate că debitul râului a crescut și temperatura acestuia a scăzut de la +7°C, cât a avut în prima zi, la +5°C. S-a măsurat denivelarea cu altimetru în Sala Focul Viu (Mendip), între locul de bivuac și tavan, aceasta fiind de +35 m.

Ieșirea din peșteră a fost deosebit de palpitantă. Știam că debitul râului a crescut simțitor, dar nu ne așteptam ca în unele locuri să fie cu peste 0,50 m mai mare. La aceste ape mari s-a mai adăugat și cantitatea mare de bagaje. Unuia dintre butoai, fiind supraîncărcat (ulterior am descoperit că nu era bine închis), i-a sărit capacul, care era prins cu o bandă metalică și a fost luat de apă. Noroc că toate lucrurile din butoi erau puse în câte doi saci de plastic și nu au fost luate de apă. Nu același lucru se întâmpla cu lucrurile puse în rucsacul lui Gabi Ionescu. Rucsacul este izbit de perete, se rupe și lucrurile din el sunt și acum pe fundul râului Șura Mare. Debitul râului fiind mare, bagajele pluteau fără probleme. La «Semi-sifon» am trecut cu capul sub apă vreo 0,5 – 1 m. Curentul era foarte puternic în acest sector (Foto 41).

La ieșire nu am putut folosi lampa de carbid. Cu o zi înainte mi s-a desfăcut lampa și partea inferioară a căzut într-o succesiune de cascade din care nu a mai putut fi recuperată. În această situație am ieșit din peșteră numai cu frontală electrică. Așa că și o casca Petzl poate deveni inutilizabilă în unele condiții. În zona lacurilor, deși debitul râului era dublat, apa nu depășea statura unui om. În decursul anului 1983, fundul lacurilor s-a colmatat.

1983 - CIUR PONOR

În vara anului 1983 este continuată cartarea peșterii. Se reușește recartarea de precizie a imensei săli Paragina, de o echipă condusă de G. Aldică. Am avut un singur incident în timpul explorărilor/cartării peșterii Ciur Ponor. O fată și-a rupt mâna, dar în peșteră fiind nenumărate grupuri de speologhi, aducerea ei la suprafață s-a făcut într-un timp extrem de scurt și a ajuns cu o mașină la spitalul din Beiuș. În paralel, Stela Guiu, scafandru Focului Viu, încerca să treacă sifoanele în diferite peșteri din zonă.

Aici am inclus un citat (cu adăugiri) din articolul lui Gabor Halasi și Șerban Sârbu - revista Stix Nr. 2 (1985): „După explorarea spectaculosului curs subteran al peșterii Ciur Ponor (Foto 42), cu numeroșii săi afluenți, cartarea s-a oprit în fața unui lac numit atunci „Sifonul terminal”. Apele peșterii care dispar aici, reapar la lumina zilei în Izbuclul Topliței. Peștera de la Izbuclul Topliței constă dintr-o sală unică, în fundul căreia se găsește un sifon închis, chiar și în perioadele foarte secetoase. Speologii amatori de la C.S.A. Cluj Napoca au încercat să scadă nivelul apei la acest sifon, însă nereușind, nu le-a rămas decât soluția de a încerca trecerea cu scafandru autonom a sifonului. În anul 1980 scafandrii de la C.S.A. depășesc primul sifon, ajungând într-o galerie activă, de cca. 30 m lungime, urmată de un sifon scurt și apoi de încă unul. Explorarea s-a oprit aici” (Halasi și Sârbu 1985).

Foto 39

Şerban Sârbu pe cascada de 2 m
(Fotografie Cristian Lascu)

Foto 40

Gabor Halaşăi în Sala Focul Viu / Mendip
după scufundare

CLUBUL DE SPEOLOGIE „FOCUL VIU” BUCUREŞTI 1972 - 1992

Foto 41

Josz Emeric(Tubi), Adrian Solomon și subsemnatul în Sala Focul Viu/Mendip (Fotografie Cristian Lascu)

Următoarea tentativă de explorare subacvatică este făcută în august 1983 de Halasi Gabor. Explorarea peșterii Ciur Ponor decurgea într-o atmosferă de pace deplină, acum după ce discuțiile aprinse ce avuseseră loc în anii trecuți între exploratorii acestei peșteri se liniștiseră. În tabăra din vara lui 1983 se găseau speologi de la Focul Viu, C.S.E.R. București, Ursus Spelaeus și Carst Bacău. Înaintarea în aval s-a oprit la cota de -166 m, pe malul lacului de sifon din aval de Sala Paragina. L-am invitat pe Gabor în tabăra FV pentru a încerca traversarea acestui sifon. Gabor era într-o formă bună, venind aici după o serie de scufundări pe valea Gârda/Padiș, unde cel puțin o dată a fost nevoie să meargă din Oradea, la scufundare, cu bicicleta, reușind să-și transporte singur echipamentul, inclusiv buteliile.

Din articoului lui Gabor: „În dimineață ușor ploioasă a zilei de 4 august mă uitam disperat la autobuzul arhiplin de Roșia și la colecția mea de butelii, care nu reușeau nici cum să încapă în autobuz. În ultima clipă, ca-n povestii, apare prințul salvator: „Uralul” cu ataș al lui Iancu Orășeanu, să mă ducă peste dealuri și văi cu toată fieraria după mine până în tabăra „Focului Viu” în fața Ciurului Ponor. În ciuda vremii amărâte de ploaie, toată populația orășelului de corturi a sărit să mă instaleze în cel mai confortabil loc al taberei – „A venit scafandrul” – se auzea de peste tot – „Acum dăm lovitura” – zicea altul. Ei, săracii, nu știau că după aproape un an de scufundări, aproape că nu aveam la activ niciun sifon trecut. Toate sifoanele plonjate

țineau morțiș să nu se termine când intram în ele. Iancu, în schimb, era categoric: îmi explica în două cuvinte situația hidrologică a zonei și imposibilitatea de a nu trece sifonul terminal al Ciurului. „Vezi: plonjezi în lac, treci sifonul, iar mai departe pe activ dai de apa Albioarei venind din dreapta, apoi prinzi din stânga un alt affluent și imediat ești la Toplița”. Singurul care nu înclinam deloc să cred bancurile astea eram eu, desemnatul erou al zilelor următoare.

În 5 august, după pregătiri greoaie – ca de obicei – am pornit convoiul să dăm lovitura. Băieții au luat tot echipamentul, aşa că m-am plimbat cu mâinile goale, fără bagaj. A fost o plăcere să parcurg cei câțiva kilometri ai frumoasei galerii active a peșterii. Pe plaja de nisip a lacului de sifon au urmat montarea și echiparea butelilor și a scafandrului. După pregătirea ceremonioasă, stăteam în fața publicului nerăbdător ce aștepta „simpla operație de trecere a sifonului”. Mă simteam confortabil în apă, îmbrăcat în costumul gros de neopren. Din câteva bătăi de labe am ajuns la sifon. Diaclaza din tavanul sălii arăta clar direcția canalului, găsit și de Stela – scafandrul clubului Focul Viu.

Abia am băgat capul în apă și fundul plat al sifonului părea să urce din nou. După abia o lungime de om parcursă la niciun metru adâncime, trecusem deja sifonul. Pentru atâtă lucru nu trebuiau atâtă metri cubi de aer – mă gândeam. M-am uitat în jur: un banc de argilă pe stânga și după 8 – 10 m un alt sifon. M-am întors urgent să comunic vestea celor de afară. Se cutremura sala de urlete de bucurie: „Ura! S-a trecut sifonul” – nu conta că poate urmează alte 20 în continuare. După o scurtă consfătuire am plecat din nou – târând o coardă de 40 m după mine. Sifonul 2 era puțin mai lung. Am ieșit într-o sală aproape rotundă, cu un diametru de 6 – 7 m, fără niciun petec uscat însă – era practic un clopot de aer mai mărișor. Înăнд aceeași direcție am găsit ușoară și intrarea în sifonul 3. Nici acesta nu era pe măsura scafandrilor serioși, avea doar 5 m lungime și 3 m adâncime. Văzând jucările astăzi de dopuri mici de apă, prinsesem curaj și începusem să fiu mai pretențios. Noroc că mai departe nu a mai fost cazul să mă înfrunt cu apa. Ajunsesem pe plaja cu nisip a activului. Eram deci „dincolo”. M-am deshămat de butelii, am fixat capătul corzii și am fugit vreo 60 – 80 m în aval să văd dacă nu apare un nou sifon. Aspectul galeriei era promițător și prin mine trecea iar fiorul aceluia sentiment cunoscut acum câțiva ani, când descopeream galerii noi în peșteri relativ uscate. M-am întors la sifoane. M-am echipat cu buteliile și am pornit înapoi. Când le-am povestit băieților, nici nu mai erau surprinși. Pentru ei totul era normal, de la sine înțeles, mai interesantă a fost doar trecerea primului sifon. Abia acum m-am liniștit și eu, dându-mi seama că totul a decurs cum a fost prevăzut de acasă, de la „gura sobei”. Numai la aşa ceva nu m-aș fi așteptat. Pe drumul spre ieșirea din peșteră organizam echipa care va trece să exploreze noua porțiune și în minte calculam cum vom împărți echipamentul și aerul din butelii.

După ce vestea a ajuns în tabără, numai vremea mohorâtă, cu ploaie mărună, a reușit să calmeze spiritele. Evident că în cîinstea evenimentului fetele de la bucătărie mi-au dublat porția de spanac cu ceai. Noroc că Iști (Denes Istvan), ursul harghitean m-a tras iute lângă un vas mare cu „papricaș” făcut după rețete secuiești. Din lipsă de echipament am dedicat ziua de 6 august plimbărilor peste dealuri. Am traversat cu un grup numeros platoul Răcaș spre valea vecină, ca să aducem alte costume și butelii de la băieții mei, care planificaseră o

ti,
i, la
la
ă
u
lui
le
se
re
ijate

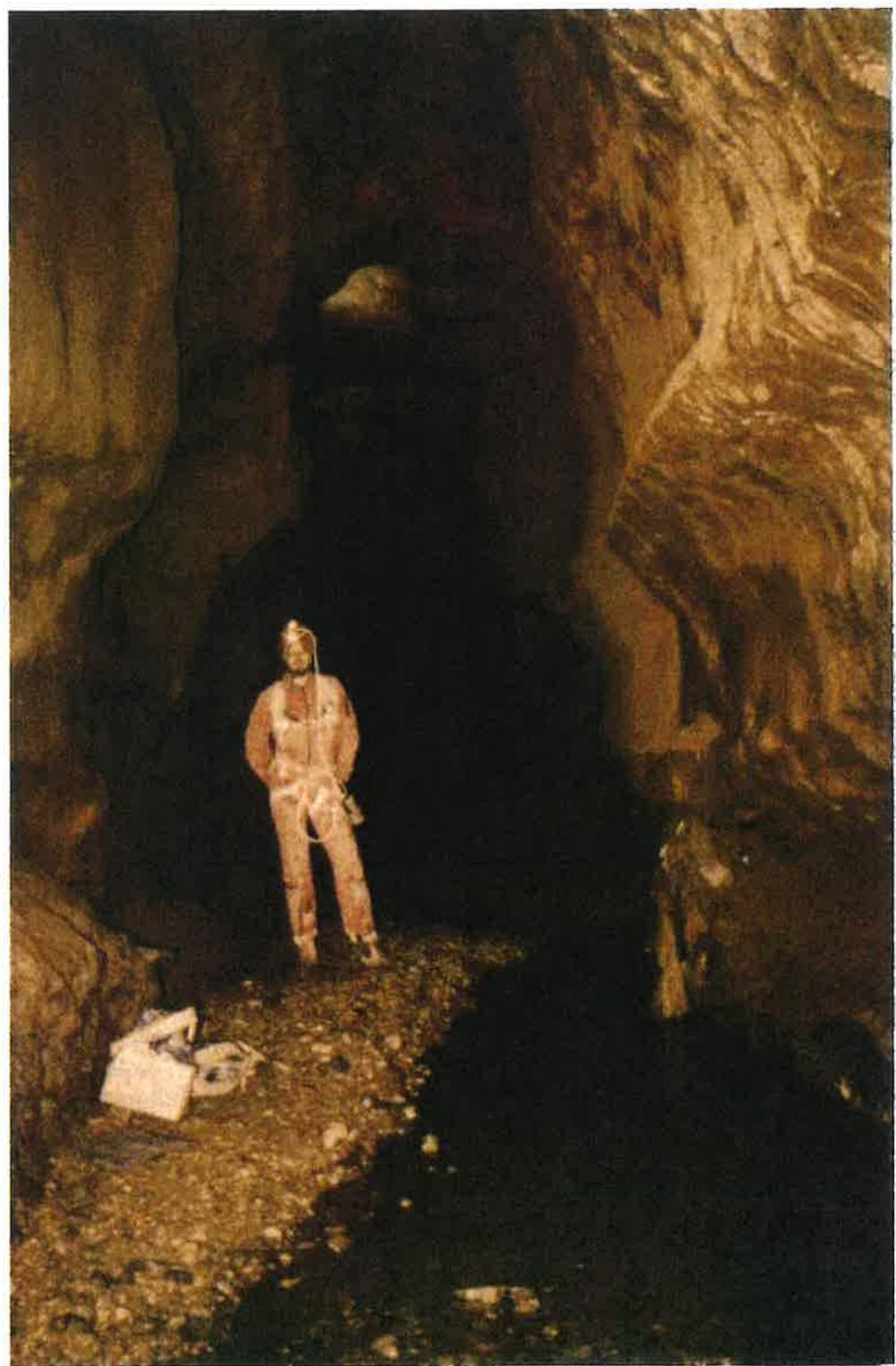

Foto 42

Galeria Activului în Peștera Ciur Ponor
(Fotografie Michael Pascherat 1984)

scufundare în Toplița de Vida. L-am secontat pe Dorel la o scurtă scufundare, după care ne-am încărcat cu butelii și neoprene și hai la drum.

Ajunsî înapoi în tabără după-amiază am considerat că ziua e prea lungă și că e păcat să nu mai facem nimic până se întunecă. S-a pus deci în mișcare „tot poporul migrator” al taberei și au fost duse trei rânduri de echipament peste dealuri și doline până la izbucul Topliței de Roșia. La doar 15 m de gura peșterii ne aștepta oglinda primului sifon. Ne-am echipat și, cu lumini relativ puține, am pornit convoiul pe ape. Primul sifon este de fapt o băltoacă, numai cu câteva septe în apă. Am trecut repede toți trei: Stela Guiu, Viorel Lascu și Gabor. Nu a fost nevoie nici măcar de fir ghid. După 30 m am lăsat-o pe Stela pe nisipul din capătul unei săli, cu capătul firului ghid în mâna, iar Viorel și cu mine am plonjat mai departe. Sifonul 2 era urmat de o sală de tip – clopot de aer – din care am intrat mai departe sub boltă. După ce am depășit sifonul 3, l-am lăsat pe Viorel pe o mică platformă de argilă și am intrat în sifonul 4 cu puținul fir ghid rămas pe mosor. Toate patru sifoanele avuseseră apă limpede, asigurând o vizibilitate bună. După traversarea sifonului 4 fără probleme, dându-mi seama că mai am puțin fir ghid pe mosor, l-am ancorat de o stâncă la ieșirea din sifon și l-am tăiat, câștigând astfel câțiva metri în galeria pe care urma să o parcurg. Am ajuns repede la sifonul 5, unde cu greu am găsit loc de amarare a firului ghid, după care am plonjat în sifon. După cca. 5 – 6 m s-a golit mosorul. Cu mâna întinsă am scos capul într-un mic clopot de aer. Deci, s-a terminat! Era un record personal cifric trecerea de 4 – 5 sifoane, dar de fapt nu era vorba de sifoane serioase. La întoarcere i-am adunat pe rând pe Viorel și pe Stela, ieșind afară cu bine. Aici, un nou val de bucurie îi cuprinse pe colegi, ascultând relatările noastre.”

În ziua următoare Gabor trece din nou cele trei sifoane din capătul peșterii Ciur Ponor împreună cu Gheorghe Ponta și Adrian Solomon de la Focul Viu. În sifoane, Gabor montase o coardă de 40 m ca fir ghid. În momentul în care am intrat sub apă, vesta nefiind ajustată corect, am fost proiectat în tavanul sifonului. Principala sursă de lumină era o lampa electrică de miner. După câteva secunde petrecute sub apă, am crezut că am rămas fără lumină. Mi-am adus frontală în fața ochilor și am constat că funcționa, dar apa era atât de tulbure, încât frontală era practic inutilizabilă. Ținându-mă de coarda, am reușit să ating podeaua sifonului cu picioarele și, ținând mâinile în tavan, am traversat sifoanele mergând, din cauza vestei care mă împingea mereu spre tavan. Noroc că sifoanele erau scurte. Am explorat și cartat 1.571 m de galerii, până la un nou sifon terminal. Afluenții laterali au fost parcurși pe distanțe scurte. Întoarcerea la Sifonul nr. 1 s-a făcut fără incidente. Echipa de susținere de la Focul Viu ne-a așteptat cu răbdare câteva ore. Dezechipându-ne, eu și cu Gabor am luat-o spre ieșire, echipați numai cu strictul necesar. Am parcurs distanța de la Sifonul nr. 1 până la tabără într-o oră și jumătate.

În septembrie 1983 Șerban Sârbu se deplasează la Izbuclul Topliței pentru a încerca o nouă tentativă de joncțiune, dar tot din cauza terminării firului ghid s-a oprit la Sifonul nr. 5. În octombrie 1983, echipați cu butelii mari și pregătiți pentru a face față oricărei situații ce s-ar fi putut ivi, Șerban Sârbu și Gabor Halasi se aflau din nou la Izbuclul Topliței de Roșia. După îndelungi pregătiri au plonjat în primul sifon. Înaintau cartând în același timp sifoanele și sectoarele emerse dintre acestea. Ajunsî în fața sifonului 5 s-au pregătit de explorare și au

plonjat în sifon. După parcurgerea unei galerii de 8 m lungime și 3 m adâncime au ieșit la suprafață în „noul sifon terminal”, făcând astfel joncțiunea cu peștera Ciurului Ponor (Ponta et al. 1993b, Ponta 1994, Halasi și Sârbu 1985).

Privitor la etapele de explorare a cavității Toplița de Roșia (ieșirea apei din Ciur Ponor), primele trei sifoane au fost depășite de scafandrii de la C.S.A. Cluj Napoca în anul 1980. În vara anului 1983 Gabor Halasi depășește al patrulea sifon, iar în toamnă, împreună cu Șerban Sârbu de la Grupul de Scufundări Subacvatice Subterane București trec și de al cincilea sifon și reușesc joncțiunea cu peștera Ciur Ponor. Explorările întreprinse în perioada 1982 – 1986, de cluburile bucureștene „Focul Viu”, G.E.S.S. și C.S.E.R. au dus peștera la o lungime de 17.087 m și o denivelare de 328 m (-303 m, +25 m). După efectuarea joncțiunii cu Toplița de Roșia, sistemul carstic Ciur Ponor – Toplița de Roșia a devenit cea mai mare străpungere/penetrare carstică din România, parcursă de speologi. Acest sistem este locul ideal pentru verificarea diferenților trăsori sau desfășurarea unor experimente hidrogeologice (Ponta 2019f). În 1986, cartarea sistemului începe să se finalizeze, rămânând de cartat și explorat cei trei afluenți aflați în zona dintre sifoane, lucru făcut câțiva ani mai târziu de o echipă condusă de Marin Tudor (Bădescu 1983, 1986, 1996, Marin 2008).

1984

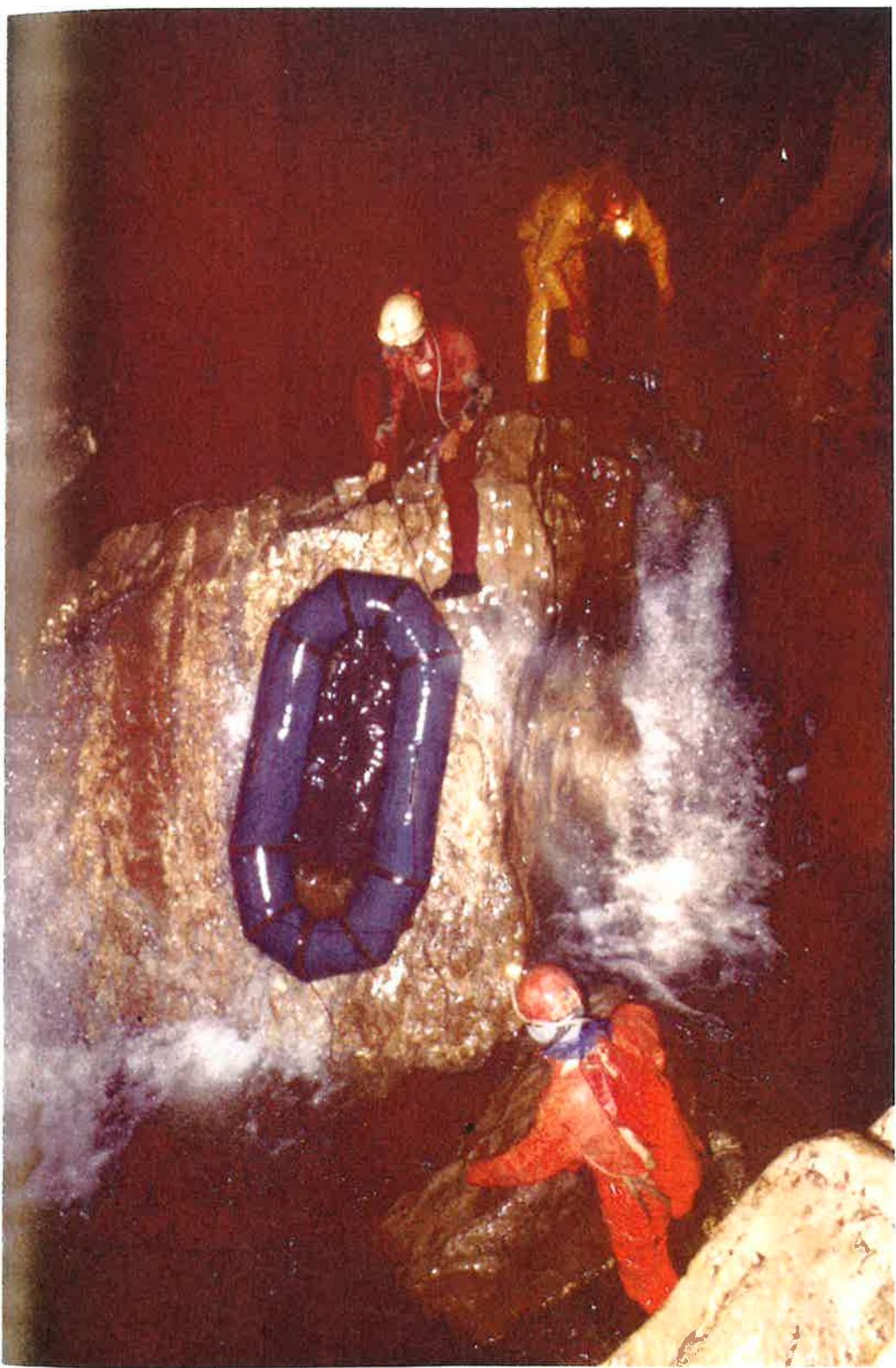
În anul 1984, luna august, se desfășoară o nouă expediție la Șura Mare, la care, alături de echipa română, participau și Lenke Lotrekova din Cehoslovacia și vechii noștri prieteni de la Vertikum Budapesta. Echipa română este formată din G. Ionescu, Gh. Drăghici, I. Pușpurică, G. Ponta (la bivuac) și C. Lascu, S. Sârbu, Ică Giurgiu la fotografii și ajută la transportul echipamentului într-o intrare de 36 de ore. De această dată bivuacul subteran este organizat în “Sala Prieteniei”, scopul expediției fiind terminarea cartării galeriei principale. Echipa română cartează zona din amonte de Sala Prieteniei, în timp ce Gh. Drăghici împreună cu cei de la Vertikum Budapesta atacă cascada finală. Aceasta este escaladată pe 160 m.

Ulterior, în tabăra din septembrie 1984, se dovedește că ei au urcat numai 80 m, iar echipa formată din Dragoș Petrescu și Caraiorgopol Andrei reușește să depășească acest punct cu încă 40 de m, după spusele lor peretele final cunoscut în prezent fiind de 120 de m (Ponta și Constantin 1989, Petrescu 1987, 2009).

CETĂȚILE PONORULUI

În vara lui 1984, împreună cu un grup de 3 speologi din Germania, după vizitarea mai multor peșteri din Apuseni (Ciur Ponor, Fagului, Urșilor, Câmpeneasca, Iliei) am ajuns la Cetățile Ponorului, unde am întâlnit echipa condusă de Radu Baboș, a Clubului Cepromin din Cluj-Napoca. Într-o formătie de 6 persoane (3 nemți, Radu, eu și Aura), cu barca pneumatică (Foto 43), am parcurs întreaga peșteră până la sifonul terminal, în vreo 6 ore. Radu era un bun cunoșător al peșterii. Spre surprinderea noastră, la sifonul terminal Radu a scos din banană o sticlă de 1 litru de coniac. Nici azi nu știu cum de a ajuns acea sticlă acolo fără să se spargă.

Foto 43

Cetățile Ponorului 1984

1985

În 1985 Focul Viu este din nou prezent la Cetățile Ponorului cu un grup numeros de speologi din Slovacia. Se vizitează peștera tot fără neoprene, folosindu-se și de această dată bărci pneumatice. În capătul peșterii am descoperit un grup destul de mare de elevi conduși de un profesor de muzică, care au dormit în peșteră. Erau cam zgribuți de frig, având toate lucrurile ude. I-am luat cu noi la întoarcere, ajutându-i să iasă afară fără probleme, luându-le o parte din bagaje.

1986

În 1986 – 1987 m-am întors din nou în zonă ca geolog la Institutul de Geologie și Geofizică și lucram la Foaia hidrogeologică Zece Hotare (Ponta 1987, 1989, 1992, 2003, 2019a). Eram însotit de Nicu Terteleac și, temporar, de studenții geologi Ovidiu Enculescu și Jean Crețu. În același timp, la I.P.E.G. Roșia lucrau geologii Georgeta și Cătălin Ionescu. Pe baza eșantioanelor de rocă culese din peșteră și exterior, Ovidiu Enculescu a făcut un studiu detaliat al sistemul carstic Ciur Ponor. Rezultatele studiului au fost prezentate în dizertația pentru obținerea licenței în geologie.

1989- 1991

La începutul verii 1989 am avut o tabără de vreo săptămână la Ponorici, împreună cu cei de la Proteus Hunedoara și un grup numeros de speologi din Republica Democrată Germană, cu care am făcut traversarea sistemului Ponorici – Cioclovina. La câteva săptămâni am revizitat zona cu un grup din Slovacia. În momentul în care am instalat coarda să coborâm verticală de la intrarea în Ponorici am dat peste 3 tineri care coborâseră verticală, urmând să traverseze peștera. Cum nu au reușit să găsească continuarea, s-au întors la baza cascade, unde așteptau de 2 zile. Noroc că am venit noi și i-am scos din peșteră.

Lucrând la foaia hidrogeologică Poiana Horea (Ponta 1993), am organizat o tabără a Focului Viu la Casa de Piatră, cu vreo 80 de participanți (nu numai de la FV), ocazie cu care am vizitat și cartat mai multe peșteri din zonă (Foto 44).

În 1990 ne reîntoarcem la Cetățile Ponorului într-o tabără mai largă cu participarea unor speologi de la mai multe cluburi din țară și străinătate (Anglia, Germania, Franța, Cehoslovacia), ocazie cu care s-a recărtat peștera. În același timp s-au făcut câteva escalade pentru a se încerca depășirea sifonului terminal (Aldica 2009b, Ponta et al. 1992, 1993). În 1992 a fost o tabără a FV împreună cu cei de la CSER Cluj la peștera Humpleu, unde am stat numai câteva zile (Ponta 1997, 2019d).

ÎN LOC DE CONCLUZII

Pe acele vremuri speologiei nu aveau mașini personale, toate deplasările se efectuau cu trenul, autobuzul, cu autostopul și mult mers pe jos. De asemenea, majoritatea dintre noi foloseam aparate de fotografiat Smena, sau ulterior am trecut pe format 6x6 Liubitel, încât calitatea unor poze incluse în text nu este prea grozavă (mai ales după ce au fost scanate). Câteodată mai apărea un nou membru la FV care își permitea un Zenit și un blitz separat.

Foto 44

Tabăra de la casa de Piatră (Fotografie Gheorghe Ponta)

Foto 45

Nicoleta Bădescu distribuind mâncarea gătită la Ciur Ponor (Fotografie Gheorghe Ponta)

În afară de un rucsac, sac de dormit sau cort, nu se putea cumpăra niciun fel de echipament în România. Prin anii 80 la Oradea au început să fabrice corzi. Din această cauză câteva cluburi au început să producă carabiniere și blocatoare și toate variantele de pitoane cu care s-a desfășurat activitatea speologică.

În acele timpuri, majoritatea dintre noi nefiind bucureșteni, locuiam la cămin, iar în deplasările noastre din timpul anului universitar pe cartela de la cantină puteam comanda hrana rece care constă în unt, gem de prune, conserve de pate de ficat, carne, fasole sau ghiveci. Cu acest meniu completat cu cartofi, pâine, fasole verde, s-au desfășurat taberele noastre de-a lungul a 15 ani, timp în care am reușit să găsim și să cartăm peste 1.000 de peșteri, totalul per toate cluburile fiind de 10.000 (Foto 45).

Apărut din pasiunea pentru natură, un grup de speologi a transmis din generație în generație vreme de 50 de ani microbul speologiei. 50 de ani este o viață de om. O parte dintre cei amintiți în text au dispărut prea devreme dintre noi.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- Aldica G (1987) Retrospectivă sentimentală Șura Mare - Focul Viu. *Bul Speol* 11:184-196
Aldica G (2009a) Peștera Polovragi. In Dumitru R (ed.) *Focul Viu* 40 de ani de speologie. Ed RAO, Bucuresti, pp 58-60
Aldica G (2009b) Peștera Cetatile Ponorului. In Dumitru R (ed.) *Focul Viu* 40 de ani de speologie. Ed RAO, Bucuresti, pp 96
Aldica G, Ponta G (1978) Peștera Lazului. *Bul Speol* 2:30-35
Aldica G, Ponta G, Sluka M (1980) Jeskyne Lazului. *Cesky Kras* 5:76-79
Aldica G, Ponta G (1983) Observații morfológice în Peștera Polovragi. *Stud Cerc Speol* 3:25-28
Aldica G, Ponta G (2009) Peștera Șura Mare. In Dumitru R (ed.) *Focul Viu* 40 de ani de speologie. Ed RAO, Bucuresti, pp 99-104
Bădescu D (1983) Studiu preliminar privind condiționarea tectonică a peșterii Ciur Ponor (munții Pădurea Craiului): *St. Cerc. Speol* v.3, pp 28-36
Bădescu D (1986) Le karst des Monts Pădurea Craiului et le reseau Tinoasa-Ciur-Toplița de Roșia (Roumanie): *Karstologia* 7:41-48
Bădescu D (1996) Romanian karst: special zones and caves, *Geol Balk* 26/2:29-38
Bădescu D, Roman H, Bădescu I (2019) Southern Carpathians: Pârgavului Cave. In Ponta GML and Onac BP (eds.) *Cave and Karst Systems of Romania*. Springer International Publishing, Cham, pp 143-147
Barák P, Svoboda T, Ponta GML (2019) Aninei Mountains: Captare Cave (Peștera de la Captare). In Ponta GML and Onac BP (eds.) *Cave and Karst Systems of Romania*. Springer International Publishing, Cham, pp 227-233
Halasi C, Sârbu Ș (1985) Joncțiunea: Izbucl Topliței - Peștera Ciurului Ponor. *Stix* 2:48-53
Kalitzky L (1984) Taberele Speo-Timiș din Munții Șureanu. O nouă ipoteză a speleogenezei peșterii Șura Mare. In Buletin Program, Speo-Timiș Timișoara.
Marin T (2008) Infinit de apă. *Speomond* 13:14-18
Nutu-Dragomir MI, Dragomir GP (2019) Leaota Mountains: Ratei Cave. In Ponta GML and Onac BP (eds.) *Cave and Karst Systems of Romania*. Springer International Publishing, Cham, pp 65-72
Petrescu D (1987) Cascada finală din peștera Șura Mare (M. Sebeș). *Bul Speol* 11:197-209
Petrescu D (2009) Șura Mare cascădă finală. In: Dumitru R (ed) *Focul Viu* 40 de ani de speologie. Ed RAO, București, pp 105-108
Ponta G (1978) Peștera Șura Mare. Aragonit (Bul Cerc Speol Amatori "Liliacul" Arad) 1:50-60
Ponta G (1979) Peștera de la Captare - Valea Minișului. *Buletin Speologic* 1:1-5
Ponta G (1983) Peștera din Ogașul Adânc. *Carst* 3:8-10
Ponta G (1984) Ciur Izbucl-Ciur Ponor. Un compleso carsico rumeno che dischoperta na superato i 10 km. *Speleologia* 10:20-22
Ponta G (1985) Peștera din Valea Susara. *Stix* 2:33-36
Ponta G (1989a) Sistemul Carstic Ciur Ponor - Toplița de Roșia (M-ii Pădurea Craiului). *Bul. Speol* 12:61-75
Ponta G (1989b) Peștera Șura Mare (M-ii Sebeș). *Bul Speol* 12: 75 - 100
Ponta G (1991) New Tracing Experiences in the Sebeș Mountains -Rumania. In Proceedings of the International Conference on Environmental Changes in karst areas. Universita di Padova, pp. 195-205.
Ponta G (1992) Harta hidrogeologică Pietroasa. Scara 1:50.000, Inst Geol Geofiz, București (nepublicată)
Ponta G (1993) Harta hidrogeologică Poiana Horeea. Scara 1: 50.000, Inst Geol Geofiz, București (nepublicată)
Ponta G (1994) The Ciur Ponor—Toplița de Roșia Cave system. *J Westminster Speleol Group* 9(7):56-61
Ponta G (1997) Karst research in Romania: geological and hydrogeological setting of Bihor Mountains. In: Beck FB, Stephenson JB (eds) *The engineering geology and hydrogeology of karst terranes*, Proceedings of 6th multidisciplinary conference sinkholes engineering and

- ent environmental impacts of karst, Springfield, Missouri, 6–9 April 1997, pp 97–103
- are Ponta G (1998) Karst of Romania. In: Yuan D, Liu Z (eds) Global Karst correlation IGCP 299. Science Press, Beijing, pp 193–207
- a Ponta G (2003) Proposed modifications of the international standard legend for large scale hydrogeological maps in carbonate rocks. Western Kentucky University, Bowling Green, Kentucky (Int Conf Karst Hydrogeol Ecosys)
- rație Ponta G (2009a) Ciur Ponor. In Dumitru R (ed.) Focul Viu 40 de ani de speologie. Editura RAO, Bucuresti, pp 71–75
- 3, pp Ponta G (2009b) De la Polovragi în carstul din Jiu de Vest și Cerna. In Dumitru R (ed.) Focul Viu 40 de ani de speologie. Ed RAO, Bucuresti, pp 109–113
- items Ponta GML 2018 Clubul Speologilor Amatori Liliacul Arad (CSALA) Noiembrie 1968 – Mai 2018 Începuturile speologiei arădene (părere personală). Aragonit (Bul Cerc Speo Amatori "Liliacul" Arad) 2:11–18
- and Ponta GML (2019a) Karst Hydrogeology. In Ponta GML and Onac BP (eds.) Cave and Karst Systems of Romania. Springer International Publishing, Cham, pp 41–47
- geo- Ponta GML (2019b) Karst of Sebeș Mountains. In Ponta GML and Onac BP (eds.) Cave and Karst Systems of Romania. Springer International Publishing, Cham, pp 93–105
- is) Ponta GML (2019c) Caves of Cerna Valley. In Ponta GML and Onac BP (eds.) Cave and Karst Systems of Romania. Springer International Publishing, Cham, pp 203–213
- ind Ponta GML (2019d) Bihor Mountains. In Ponta GML and Onac BP (eds.) Cave and Karst Systems of Romania. Springer International Publishing, Cham, pp 303–319
- ent Ponta GML (2019f) Pădurea Craiului Mountains. In Ponta GML and Onac BP (eds.) Cave and Karst Systems of Romania. Springer International Publishing, Cham, pp 375–393
- are Ponta GML (2019g) Annex: Cave Survey. In Ponta GML and Onac BP (eds.) Cave and Karst Systems of Romania. Springer International Publishing, Cham, pp 543–544
- a Ponta G, Solomon A (1982a) Peșteri din sectorul superior al văii Țesna (M-tii Mehedinți) Bul Speol 6:143–157
- rație Ponta G, Solomon A (1982b) Peșterile din Munțele Sălitrari, Stud Cerc Speol 2:39–50
- 3, pp Ponta G, Aldica G (1983) - Peștera din Piatra Topliței și Peștera Alunii Negrii, Stud Cerc Speol Vâlcea 3:48–52
- items Ponta G, Strusiewicz R, Simion G, Gaspar E (1984a) Subterranean stream piracy in the Jiu de West-Cernișoara karst area-Romania. Theor Appl Karstol 1:235–238
- and Ponta G, Aldica G, Bădescu D, Panaiotu C, Solomon A (1984b) Cercetări speologice în perimetruul Jiu de West-Cernișoara. Bul Info 8:77–117
- geo- Ponta G, Aldica G (1985) Peșteri din Banatul de Sud. Bul Speol 9/1:131–169
- is) Ponta G, Aldica G (1986) Peșteri din Cheile Oltețului. Bul Speol 10:245–269
- ind Ponta G, Bleahu M, Panin S, Orășeanu I (1986) Harta hidrogeologică Vașcău. Scara 1:50.000. Inst Geol Geofiz, București
- ent Ponta G, Gașpar E (1986) New tracing experiences with In-EDTA in the Vașcău karstic plateau, Codru Moma Mountains (Romania). Atti e Mem Comm Grotte "E. Boegan" 25:113–121
- are Ponta G, Terteleac N (1987) Harta hidrogeologică Zece Hotare. Scara 1:50.000, Inst Geol Geofiz București (nepublicată)
- a Ponta G, Constantin M (1989) Karstic Aquifers in Sebeș Mountains. In: Proceedings of the 10th International Congress of Speleology, Budapest, pp 463–465
- rație Ponta G, Terteleac N (1989) Harta hidrogeologică Pui, scara 1:50.000, Inst Geol Geofiz, Bucuresti (nepublicată)
- 3, pp Ponta G, Selișcan R, Șteflea D (1992) The hydrogeology of Padis karstic plateau - Bihor Mountains, Rumania: In: Hotzl H, Werner A (eds) Proceedings of 6th International Symposium on Water Tracing, Karlsruhe, Germany, pp 283–286
- items Ponta G, Selișcan R, Șteflea D (1993a) Subterranean stream piracy in the upper basin of the Someșul Cald Valley Area, Bihor Mountains-Rumania. Proc Eur Speleol Conf, Liège, pp 73–77
- and Ponta G, Terteleac N, Gaspar E (1993b) Three karstic systems (Roșia, Toplița de Roșia and Vadul Crișului) in the Padurea Craiului Mountains, Romania. Theor Appl Karstol 4:129–143
- geo- Ponta G, Terteleac N (2006) Geology and dynamics of underground waters in Jiu de Vest-Cerna Valley, Băile Herculane (Romania). In: Onac BP, Tămaș T, Constantin S, Perșoiu A (eds) Archives of climate change in karst. Karst Waters Institute Special Publication, 10, pp 227–230
- is) Ponta G, Aldica G (2009) Geology and tectonics of Polovragi Cave—Romania. In: 15th International Congress of Speleol, Kerrville, Texas, 3:1638–1642
- ind Ponta G, Povară I, Isverceanu EG, Onac BP, Marin C, Tudorache A (2013) Geology and dynamics of underground waters in Cerna Valley/Băile Herculane (Romania). Carb Evap 28:31–39
- ent Ponta GM, Terteleac N (2013) Historical water quality data from Cerna Valley/Băile Herculane—Romania. In: Filippi M, Bosák P (eds), Proceedings of the 16th International Congress Speleology, Brno, Czech Republic, 1, pp 347–352
- are Ponta GML, Aldica GV, Dumitru R (2019a) Polovragi Cave – Olteturul Gorge karst area. In: Ponta GML, Onac BP (eds) Karst and cave systems of Romania. Springer International Publishing, Cham, pp 83–91
- a Ponta GML, Aldica GV, Tulucan T (2019b) Mehedinți Mountains: Martel and Lazului Caves. In Ponta GML and Onac BP (eds.) Cave and Karst Systems of Romania. Springer International Publishing, Cham, pp 157–165
- rație Ponta GML, Besesek M, Radu VA (2019c) Codru Moma Mountains: Vașcău Karst Plateau. In Ponta GML and Onac BP (eds.) Cave and Karst Systems of Romania. Springer International Publishing, Cham, pp 357–367
- 3, pp Ponta I, Ponta G (2010) Geology and hydrology of the Jiu de Vest-Cernișoara basins, Romania. Carbonates Evaporites 25:117–126
- items Ponta I, Ponta G, Bulgar A (2010) Jiu de Vest-Cernișoara basins. In: Orășeanu I, Turkiewicz A (eds) Karst hydrogeology of Romania. Ed Belvedere, Oradea, pp 89–104
- and Ponta I, Ponta GML (2019) Retezat Mountains: Jiu de Vest-Cernișoara Basins. In: Ponta GML and Onac BP (eds.) Cave and Karst Systems of Romania. Springer International Publishing, Cham, pp 131–143
- geo- Simion G, Ponta G (1983) Contribuții la cunoașterea carstului din Valea Cernei. Stud Cerc Speol Vâlcea 3:29–34
- is) Simion G, Ponta G, Gaspar E (1985) The dynamics of underground waters from Băile Herculane, Cerna Valley (Romania). Ann Soc Géol Belgique 108:245–249